

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 121. ÉVFOLYAMA

1986. JÚNIUS • XXXV. ÉVFOLYAM 6. SZÁM

TARTALOM

<i>Dr. Váradi Géza</i> : A VII. ötéves tervidőszakról.....	237
Ujjválasztották az MTA—MÉM Erdészeti Bizottságát.....	242
<i>Osztrgonác János</i> : A Felsőtisza EFAG, ahol az akác több mint tájmeghatározó.....	243
A Felsőtisza EFAG fahasználata és fafeldolgozása (<i>Hártó János</i>).....	246
A Felsőtisza EFAG akáctermesztéséről (<i>dr. Szemerédy Miklós</i>).....	250
Majorfásítási eredmények a hajdúböszörményi határban (<i>Dóró Katalin</i>).....	253
<i>Dr. Igmándy Zoltán—dr. Béky Albert—dr. Pagony Hubert—dr. Szontágh Pál—dr. Varga Ferenc</i> : A kocsánytalan tölgypusztulás helyzete hazánkban 1985-ben.....	255
<i>Halász Aladár</i> : Faárendszerünk néhány kérdése.....	260
A vállalatok irányítása és gazdasági kapcsolataik (<i>dr. Várhelyi István</i>).....	265
<i>Mosonyi Géza</i> : A véderdő hatása a Baranya megyei tsz-ek erdőgazdálkodására.....	269
Erdei faapríték tüzelési fűtőmű Tatán (<i>Barth Sándor</i>).....	272
<i>Csincsa Tibor</i> : A korszerű útnyilvántartás szükségessége.....	273
<i>Baranyi Katalin</i> : Tapasztalatok szeméttelpek fásításával.....	276

Címkép: László Sándor által szelektált törzsfák utódai gyökérdugványról Baktalórántházán

A hátlapon: Nyírségi virágpompa (*dr. Szemerédy M. felvételei*)

A színes borítólapon többletköltségeit a Felsőtisza EFAG vállalta.

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Д-р Г. Варади</i> : О V пятилетнем плане.....	237
<i>Я. Острогоняк</i> : Фелш тиссовский леспромхоз, где акация не только элемент ландшафта.....	243
Лесопользование и деревообработка в Фелш тиссовском леспромхозе (<i>Я. Харто</i>).....	246
Выращивание акации в Фелш тиссовском леспромхозе (<i>Др-М. Семереди</i>).....	250
Опыт по озеленению хуторов в Хайдуб с рмине (<i>К. Доро</i>).....	253
<i>Д-р З. Игманди и сотр.</i> : Об усыхании дуба скального в Венгрии.....	255
<i>А. Халас</i> : Несколько вопросов системы цен на древесину.....	260
Управление предприятиями и их экономические связи (<i>Д-р И. Вархеу</i>).....	265
Теплостанция в Тате на базе древесной щепы (<i>Ш. Барм</i>).....	272
<i>А. Чинеа</i> : Необходимость современного кадастра лесохозяйственных дорог.....	273
<i>К. Барани</i> : Опыт озеленения участков, предназначенных для сбора мусора.....	276

CONTENTS

<i>Váradi G.</i> : On the 7 th five year plan.....	237
<i>Osztrgonác J.</i> : Felsőtisza Forest Managing and Timber Processing Company, where the black locust is more than a factor in landscape architecture.....	243
<i>Hártó J.</i> : On the state of forest logging and timber processing at the Felsőtisza Forest Managing and Timber Processing Company.....	246
<i>Szemerédy M.</i> : On the black locust growing of Felsőtisza Forest Managing and Timber Processing Company.....	250
<i>Dóró K.</i> : Some results of tree plantings around farms near Hajdúböszörmény.....	253
<i>Igmándy Z.</i> and alii: On the state of sessile oak dieback in Hungary.....	255
<i>Halász A.</i> : Some problems on our timber price system.....	260
<i>Várhelyi I.</i> : Management of companies and their economic links.....	265
<i>Barth S.</i> : A heating station operated by forest wooden chips at Tata.....	272
<i>Csincsa T.</i> : The necessity for a modern registration of roads.....	273
<i>Baranyi K.</i> : Experiences on the tree planting on rubbish heaps.....	276

AZ ERDŐ

Az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. Szerkeszti: dr. Solymos Rezső. A szerkesztőség címe: Budapest V., Kossuth L. tér 11. Levélcím: 1860. Budapest, MEM. EFH. Kiadja a Delta Szaklapkiadó Műszaki Szolgáltató Leányvállalat, 1442 Budapest VII., Garay u. 5. Telefon: 415-583, 215-440. Felelős kiadó: Feklen Pál igazgató. Kapják: Országos Erdészeti Egyesület tagjai; előfizethető még: a Posta Központi Hírlap Iroda (Budapest, József nádor tér 1., 1900) és a lapterjesztéssel foglalkozó egyes postahivatalok útján. Előfizetési díj egy évre 240,— Ft, félévre 120,— Ft, egyes szám ára 20,— Ft. Külföldön terjeszti: a „KULTÚRA” Könyv és Hírlap Kereskedelmi Vállalat (Budapest, Pf.: 149. H—1389). Az évi előfizetés ára: 7 dollár.

Révai Nyomda Egri Gyáregysége, Eger. 85 2446 Igazgató: Horváth Józsefné dr.

Index: 25 508

HU ISSN 0014—0031

A VII. ÖTÉVES TERVIDŐSZAKRÓL

DR. VÁRADI GÉZA

A VII. ötéves tervidőszak kidolgozásának utolsó évében — 1985-ben — a világ közvéleménye az erdő felé fordult. Ezt az évet a FAO (az ENSZ Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Szervezete) az ERDŐK NEMZETKÖZI ÉVÉ-nek nyilvánította. A közvélemény érdeklődésének hatására tovább nőtt az erdészeti nyíltsága. Az erdők ügye a világ legtöbb országában a legfelső társadalmi-politikai vezetés asztalára került.

Szocialista társadalmi rendszerünk az elmúlt 40 év alatt igen sokat tett a fagazdaság fejlesztéséért. Az elmúlt években eredményeinkről, gondjainkról több könyv, cikk (l. pl: ERDŐGAZDASÁG ÉS FAIPAR 3., 4. és 11. szám!) jelent meg. Ezért ebben az írásban a fő hangsúlyt teendőinkre, céljaink megvalósítására kívánom fordítani, mert a közelmúltban hozott felsőszintű állami határozatok és párt állásfoglalások szakszerű, felelősségteljes megvalósítása mindnyájunkat erre kötelez.

Tudjuk, hogy a VI. ötéves tervidőszakra kitűzött céljainkat több vonatkozásban nem sikerült teljesíteni. Főként a vállalati jövedelempozíciók erőteljes csökkenése, a fejlesztési lehetőségek beszűkülése és a teljesen leírt állóeszköz-állomány növekedése jelentett a VII. ötéves tervmunka beindításakor igen nagy gondot számunkra. Hisz közgazdasági feltételek és fejlesztési, érdekelt-ségi alap hiányában céljaink megvalósítására, lehetőségeink kihasználására sincs reális remény. A kedvezőtlen irányú tendencia megállítására érdekében 1985. január 1-től a kormánytól lehetőséget kapunk arra, hogy az erdőgazdálkodási ágazat az agrárszabályozás keretei között dolgozhasson. Ezt követően igen jelentősen csökkent egyes fatermék körben a termelési adó. 1985-ben a kormány a többlet fakitermelési elvárások feltételeit is biztosította. Főként a fenti feltételrendszerbeli változásoknak tulajdonítható, hogy a vállalati jövedelempozíciók és a fejlesztési lehetőség csökkenésének tendenciája 1985-ben megállt és a termelési kedv nőtt. A fakitermelés 4—5⁰/₀-kal, a változatlan áras termelési érték 2,5—3⁰/₀-kal nőtt, a nyereség emelkedett, a jövedelmezőségi mutató csökkenése megállt és a nyereségágon képződő érdekelt-ségi alap 150—200 millió Ft-tal meghaladta az előző évet. Az 1981—84-es időszak kedvezőtlen tendenciáinak megállítására igen elismerésre méltó eredmény, de ez még nem teszi lehetővé az ágazat előtt álló VII. ötéves tervi feladatok komplex megvalósítását, lehetőségeink kihasználását.

Szaktanácsunkban az 1985. évet az elmúlt évtized legkiemelkedőbb esztendőjének tekintem. Alkalom nyílott arra, hogy szaktanácsunk helyzetét és lehetőségeit, valamint azok kihasználásának feltételrendszerét az illetékes legfelsőbb állami és párt-szervek megtárgyalják. Az előterjesztés-tervezetek kidolgozása során arra törekedtünk, hogy a VI. ötéves tervidőszak eredményeit és gondjait, továbbá szaktanácsunk azon sajátosságait, melyek más ágazatoktól alapvetően eltérőek meggyőzően, számadatokkal is bizonyítsuk. A helyzetfeltáró és a

jövő, lehetőségeit tárgyaló — vagyis az állásfoglalásokat az állami döntési szinten megalapozó — fejezetekben:

- Bemutattuk az erdővagyon nemzetgazdasági jelentőségét, az erdő több célú hasznosításának társadalmi-gazdasági jelentőségeit.
- Reális képet adtunk a hazai erdők egészségi állapotáról, a környezeti ártalmak eddigi és várható kihatásairól, az erdők ökológiai viszonyaiban történő változások lehetséges következményeiről. Érveltünk egy komplex erdővédelmi rendszer kidolgozásának és hatékony működtetésének fontossága mellett.
- Bizonyítottuk, hogy a népgazdaság hosszú távú és a gazdálkodók éves nyereségorientált érdekeltsége mellett az erdőgazdálkodási ágazatban a versenyviszonyok csak korlátozottan érvényesülhetnek.
- Hangsúlyoztuk a fa komplex hasznosításának nemzetgazdasági fontosságát, a gyengébb minőségű faanyag faforgácsolóipari feldolgozásának szükségességét és az ipari célra nem alkalmas fafélések energiakénti értékesítését.
- Szorgalmaztuk a cél- és eszközrendszer összehangolt, egyidejű tervezését, illetve az utóbbinak az ágazati sajátosságokat figyelembe vevő folyamatos korszerűsítését. Indokoltuk a vállalati jövedelempozíciók további javításának szükségességét, az elmaradás negatív és a korszerűsítés pozitív kihatásait. Bemutattuk a dolgozók kereseti viszonyainak és szakmai összetételének alakulását, feltártuk az elmaradás okait és javaslatot tettünk — az ágazati szakszervezettel összehangoltan — az elmaradás felszámolására.

A fagazdaság helyzetéről és középtávú feladatairól szóló tárca előterjesztéseket az Állami Tervbizottság 1985 októberében, az MSZMP KB Gazdaságpolitikai Bizottsága 1985 novemberében tárgyalta meg. A két szervhez benyújtott előterjesztésben természetesen az ágazatpolitikai, műszaki fejlesztési és közgazdasági-ökológia, szociálpolitikai kérdések eltérő hangsúlyt kaptak. A két szerv azonban a szakma eddigi munkáját és a jövő feladatait azonosan ítélte meg. A tárcák vezetői és a gazdaságpolitikánk irányítói, illetve a meghívottak hosszú eszmecsere-t váltottak az élőkészlet alakulásáról, annak mérési módszereiről, továbbá az erdőtelepítés lehetséges növeléséről, illetve a fahasznosítás irányairól, az erdőgazdálkodók jövedelempozícióiról, a dolgozók kereseti viszonyairól és a fejlesztési lehetőségekről. Külön hangsúlyt kapott a fagazdaságnak az általánostól való eltérő jellege és az ebből fakadó szabályozásbeli feladat. Megállapítást nyert, hogy a nemzeti vagyon jelentős részét kitevő élőkészlet-gazdálkodás a főbb követelmények szerint történik, és szakterületünk eredményesen járult hozzá a népgazdaság egyensúlyi gondjainak csökkentéséhez. A fagazdaságban a vállalati források azonban az átlagot meghaladó mértékben csökkentek. A forráscsökkenés különösen kedvezőtlenül hatott az alaptevékenység szükséges mértékű fejlesztésére és a fafeldolgozóipar előirányzott programjának megvalósítására. Nehézségek támadtak az erdővagyon szakszerű fenntartásában és bővítésében, továbbá nem csökkent a fagazdaságban dolgozók kereseti színvonalának a környezethez viszonyított elmaradása sem.

A VII. ötéves tervidőszakra vonatkozó feladatok meghatározásakor abból indultak ki, hogy — a belső tartalékok feltárása (munka- és üzemszervezés, a munkafegyelem további javítása) mellett — azokhoz a szükséges mértékű feltételeket is biztosítani kell. Úgy ítélték meg, hogy *a nemzeti vagyon jelentős részét kitevő élőkészlettel csak a jövő nemzedék érdekeit figyelembe véve szabad gazdálkodni.* Az erdőgazdálkodásban ezért a versenyviszonyok szigorú szakhatósági ellenőrzés mellett érvényesülhetnek.

A fa és az erdő védelmi, jóléti szolgáltatásai iránt az igények növekednek, ezért az *erdőterületet* és az *élőfakészletet* dinamikusabban kell *növelni*. A népgazdaság jelenlegi erőforrásai a VII. ötéves tervre 40 ezer ha új erdőtelepítés és fásítás megvalósítását teszik lehetővé. Állást foglaltak viszont atekintetben is, hogy 1987 közepéig a racionális földhasználattal összehangoltan ki kell dolgoznunk egy 10 éves, nagyobb léptékű — távlatilag mintegy 75%-os önellátást biztosító — erdőtelepítési és fásítási programot. Ehhez a sokirányú előkészítést igénylő munkához az ütemtervet már kidolgoztuk, a feladat végrehajtását megkezdtük.

A bővített újratermeléssel kapcsolatos határozatok végrehajtása során nagy felelősség hárul ránk az *erdővagyon szakszerűbb fenntartása*, az erdőfelújítások minőségének javítása és az erdőfelújítási hátralékok gyors, de szakszerű felszámolása terén. Ez a feladat a vitában is nagy hangsúlyt kapott. Ezért a határozat végrehajtása érdekében gyors intézkedés született. A felelős szervek korszerűsítették az erdők fenntartásának és bővítésének pénzügyi rendjét és az erről szóló miniszteri rendeletet kiadták. A bővített újratermeléssel kapcsolatos természetes feladatok az alábbiak szerint várhatók:

A BŐVÍTETT ÚJRATERMELÉS ALAKULÁSA (tény, várható és előirányzat — eha)

1. táblázat

Megnevezés	1984	1985	1986	1990
Erdőfelújítás első kivitele összesen	20,0	20,3	21,3	23,1
ebből: erdőgazd. ágazat	12,0	12,2	12,9	13,9
mezőgazd. ágazat	8,0	8,0	8,3	9,0
egyéb terület	—	0,1	0,1	0,2
Erdőtelepítés összesen	6,9	7,1	8,0	8,0
ebből: erdőgazd. ágazat	0,8	1,0	1,0	1,0
mezőgazd. ágazat	5,9	5,8	6,7	6,7
egyéb terület	0,2	0,3	0,3	0,3

A *faellátás javítása* és a gazdaságos exportlehetőségek kihasználása *érdekében a fakitermelést csak az erdőtervek fajaj- és minőség szerinti előírásainak megfelelően indokolt növelni*. A nettó fakitermelés felső határát 7,5 millió m³-ben jelölték meg. A VII. ötéves tervidőszak alatt az eddiginél jobban kell törekednünk a fa komplex hasznosítására. A jó minőségű, méretes primértermékek iránt úgy a bel-, mint a külpiacokon nő a kereslet. A kitermelt gyengébb minőségű fanyagot részben a faforgácslapiparban, részben — a hagyományos tűzifán kívül — energetikai célú aprítéktermelésre célszerű hasznosítani. A faipart a piaci szükségletekhez igazítva szabad fejleszteni. Valószínűsíthető, hogy a beruházási lehetőségeket mindenképp a feldolgozottabb és jobb minőségű termékek gyártására fordítják majd a vállalatok. A határozatok végrehajtásaként vizsgáljuk a faipari kapacitásnöveléshez számításba vehető saját forrást kiegészítő lehetőségeket, konstrukciókat is. Ennek megvalósítására mindenképp a faforgácslapiparban lenne szükség, mert

ebben a szakágazatban a nyerslaptermelés veszteséges, illetve minimális a nyeresége. A vállalati érdekeltség tehát a fejlesztésekhez nincs meg. Számításaink szerint a belföldi piacon a fatermékek iránt nem nő jelentősen a kereslet. Ezt továbbra is alapvetően a reáljövedelem alakulása határozza majd meg. Az 1980—1990-es időszak alatt kialakult, illetve várható tendenciát a 2. táblázat tartalmazza.

2. táblázat

EGYES FATERMÉKEK BELFÖLDI FELHASZNÁLÁSÁNAK ALAKULÁSA

(tény, várható és számított — em³)

Megnevezés	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1990
Fenyőfűrészáru	1 137	1 039	1 035	1 120	1 183	1 185	1 280
Fenyő hengeresfa	1 209	1 295	1 078	1 040	1 103	1 107	1 200
Lombos fűrészáru	477	486	473	490	486	500	560
Parketta (em ²)	2 435	2 278	2 525	2 335	2 244	2 350	2 450
Bútorlap	302	323	319	329	327	333	370
Falemez	117	122	120	118	123	127	134
Furnér (em ²)	25 347	24 900	23 100	21 641	21 834	21 900	22 700
Papírfa (eűrm.)	464	449	412	402	433	450	450
Rostfa	403	386	438	486	409	410	540

A táblázat adataiból láthatjuk, hogy 1990-ig szóló igényfelmérésünk szerint jelentősebb belföldi felhasználás-növekedés bútortalpból és rostfából várható. A fenyőfűrészáru-felhasználás alakulását több tényező határozza majd meg, ezek közül csak a magánérs lakásépítés volumenére és a csináld magad mozgalom kibontakozásának mértékére, valamint a fenyő és azt helyettesítő termékek arányának alakulására utalok.

A határozatok kiemelten foglalkoznak a fa energia célú hasznosításának növelésével. Valószínű, hogy a saját nyersanyagforrások maximális kihasználására utaló eddigi törekvéseket az olajárak jelenlegi csökkenő tendenciája nem befolyásolja érzékelhetően. Ezért a határozatban foglaltaknak megfelelően a fa komplex hasznosítására az eddigieknél nagyobb súlyt helyezünk és az ipari felhasználásra nem alkalmas fát ilyen módon értékesítjük. A fa energia célú hasznosítását is jelentősen befolyásolják majd az energiahordozók árviszonyai és a fejlesztések gazdaságossága, illetve a fejlesztésekhez rendelkezésre álló beruházási lehetőség, továbbá a preferenciák mértéke. A VII. ötéves terv energiagazdálkodási programján belül növekvő szerepe lesz a fa-alapú termékeknek. Az Ipari és Belkereskedelmi Minisztériummal közösen vizsgáljuk a hasznosítás növelésének lehetőségét, az új fa-alapú energiahordozók forgalmazásának bevezetését. Jelenlegi ismereteink szerint a fa energia célú hasznosítása 1990-re a 3. táblázat szerint várható.

Természetesen, az említett közgazdasági-pénzügyi feltételek mellett az aprítéktermelés ilyen mértékű energia célú hasznosításának komplex műszaki teendőit — az aprítás, szállítás, készletezés, adagolás — is meg kell oldanunk a feladat végrehajtásában érintett szervekkel közösen.

Jelentős eredmény, hogy egységes állásfoglalás született a komplex erdővédelmi rendszer kidolgozása és hatékony működtetése érdekében. A környezeti, ökológiai viszonyok rövid idő alatt is igen kedvezőtlenül alakulhatnak az erdei biogeocönózis számára. Ezért a kutatástól a gazdálkodóig terjedő és a nemzetközi megfigyelő hálózathoz kapcsolódó komplex erdővédelmi rendszerre van szükségünk. Megvalósítását már határozat írja elő és 1985-ben meg is kezdtük e rendszer kidolgozását.

A FA ENERGIA CÉLŰ HASZNOSÍTÁSA
(ezer tonna)

Megnevezés	1980	1985	1990
Egységes tűzifa	1506	1716	1720
Vékony tűzifa	211	205	205
Kéreg- és fűrészporbrikett	—	6	250
Erdei apríték	—	—	500
Faipari hulladék	180	290	310
Egyéb faalapú tüzelőanyag	72	75	80
Mindösszesen:	1969	2292	3065

A határozatok elvárják, hogy a szervezet- és munkaszervezés terén meglévő tartalékokat feltárjuk, a munkafegyelmet tovább javítsuk. Ugyanakkor lehetőséget adnak arra is, hogy az ágazat sajátosságait figyelembe vevő szabályozás az eddiginél körültekintőbben segítse az ágazat, a vállalatok jövedelemtermelő képességét.

A termelési és műszaki fejlesztési feladatok megvalósítását a szabályozás rendszerébe illő elemekkel kell az érintett tárcáknak elősegíteni. Itt legsürgősebb teendő a nyers faforgácslap és a rétegelt lemeztermelés fejlesztése. Az ellátási gondok ezekben a termékekben, illetve választékokban jelentkeznek leghamarabb. Ezért, az ellátásban érintett szervekkel közösen már vizsgáljuk a saját erőforrások mellett a központi erőforrások bevonásának lehetőségeit is.

A határozatok előírják a faárrendszer továbbfejlesztését is. A tűzifa termelői árának az energiahordozók fűtőértékével arányos rendezését már több év óta szorgalmaztuk. Az ellátás érdekében 1986. február 1-től a tűzifa termelői ára 1200 Ft/to lett a korábbi 890 Ft/to helyett. Ezzel még nem értük el a fűtőérték arányos 1450 Ft/to árat, de 1986 közepéig javaslatot kell kidolgoznunk az 1987. január 1-től bevezethető új termelői árra. Az anyagok és félkésztermékek árszínvonalának ezután is a tőkés főpiaci árakat kell követni. A határozatok azonban lehetőséget adnak arra, hogy a hazai keresleti-kínálati viszonyok indokoltsága esetén ettől az árkövetési módszertől eltérhessünk. A termelői érdekeltség javítása és a hazai ellátás biztonsága érdekében e téren legsürgősebb teendőnk a lap- és lemezipari termékek területén van. A javaslat kidolgozását megkezdtük.

Sürgős feladatunk a dolgozók kereseti viszonyainak rendezése, a környezethez viszonyított elmaradás felszámolása. E tekintetben a határozat bérpolitikai intézkedést tartott szükségesnek. A javaslat kidolgozása — az ágazati szakszervezet bevonásával — folyamatban van.

A határozatok, állásfoglalások természetesen a fentieknél több feladatot is előírtak számunkra, pl. a kutatás fokozottabb koordinálása, az erdőrendezés és felügyelet korszerűsítése, a kooperáció kibővítése terén. Írásomban főként a gazdálkodással összefüggő feladatokra és a személetbeli változások bemutatására törekedtem.

Visszatekintve a VII. ötéves terv kidolgozásának gondokkal terhes esztendejére, felelősséggel megállapítható, hogy az 1985-ben hozott ÁTB-határozatok, GPB-állásfoglalások és GB-döntések hozták meg számunkra a továbbfejlődés lehetőségeit, az erdő tartós vagyonekénti kezelését és társadalmi-gaz-

dasági hasznosságának állami szintű deklarációját. A határozatokból azonban csak a mindennapi munka során válik kézzelfogható, látható eredmény a fagazdaság vertikális szervezetében a cél- és eszközrendszer együttes tervezése és megléte az erdővagyon megvédésének és bővítésének legfontosabb előfeltétele. A haladó szellemű határozatok következetes, fegyelmezett végrehajtása ezért szakmánk legfontosabb mindennapi feladata.

ÚJJÁVÁLASZTOTTÁK AZ MTA—MÉM ERDÉSZETI BIZOTTSÁGÁT

A Magyar Tudományos Akadémia 1985. évi tisztújítása során az agrártudományok osztálya újjáavasztotta az erdőszeti bizottságot is.

Elnök *Keresztesi Béla*, alelnökök *Gál János* és *Solymos Rezső*, titkár *Bondor Antal*, tagok: *Csontos Gyula*, *Führer Ernő*, *Királyi Ernő*, *Kovács Jenő*, *Madas András*, *Magyar János*, *Németh József*, *Rácz Antal*, *Rédey Károly*, *Rumpf János*, *Schmidt Ernő*, *Takács László*, *Tóth Sándor*, *Újváriné Jármay Éva*, *Váradí Géza*, *Winkler András*, *Wittman Gyula*.

Az MTA—MÉM erdőszeti bizottsága 1985. november 29-én tartotta alakuló ülését. Megvitatta „Az erdei vadkárokról és azok értékeléséről” készített ERTI-jelentést, véleményezte a VII. ötéves terv kutatási koncepcióját, megválasztotta a következő munkabizottságok vezetőit:

1. Természetszerű erdőgazdálkodás

Elnök: *Takács László*
Alelnök: *Csesznák Elemér*
Titkár: *Béky Albert*

2. Fenyőtermesztés és -hasznosítás

Elnök: *Barányi László*
Alelnök: *Németh József*
Titkár: *Újvári Ferencné*

3. Nyár- és akáctermesztés és -hasznosítás

Elnök: *Keresztesi Béla*
Alelnök: *Osztrognác János*
Titkár: *Rédey Károly*

4. Erdő- és vadgazdálkodás összehangolása

Elnök: *Tóth Sándor*
Alelnök: *Rácz Antal*
Titkár: *Kőhalmi Tamás*

5. Erdővagyon-gazdálkodás és -nyilvántartás

Elnök: *Csontos Gyula*
Alelnök: *Gáspár-Hantos Géza*
Titkár: *Király László*

6. Üzemgazdaság, munka- és üzemszervezés

Elnök: *Váradí Géza*
Alelnök: *Somkúti Elemér*
Titkár: *Illyés Benjámin*

7. Fahasznosítás

Elnök: *Schmidt Ernő*
Alelnökök: *Rumpf János*
Schmal Ferenc
Titkár: *Wittman Gyula*

8. Környezet- és erdővédelem

Elnök: *Igmándy Zoltán*
Alelnökök: *Bogyay János*
Dobos Tibor
Titkár: *Varga Szabolcs*

9. Egységes műszaki fejlesztés

Elnök: *Kovács Jenő*
Alelnökök: *Keszler György*
Winkler András
Titkár: *Posta József*

10. Oktatás, képzés, munkavédelem, szociálpolitika

Elnök: *Madas András*
Alelnök: *Fröhlich András*
Titkár: *Simon László*

A FELSŐTISZAI EFAG, AHOL AZ AKÁC TÖBB MINT TÁJMEGHATÁROZÓ

OSZTROGONÁ CZ JÁNOS

Nem törekedtem a teljességre és szándékom sem más, mint bemutatni környezetében és gazdálkodásában a Felsőtisza i Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságot. Nem vállalkozhatok arra, hogy e helyi történelem krónikása legyek, melyet a hozzáértők már megtettek igen nagy eredménnyel.

A Nyírség az ország második legnagyobb homokterülete, mintegy 523 200 hektár, amely Szabolcs-Szatmár megye jelentős területét foglalja el, de átnyúlnak szélbuckái jócskán Hajdú megyébe is.

Az átlagos tengerszint feletti magasság 130 m. A kiemelkedés hatására a környező folyók — közöttük elsősorban a Tisza — kénytelen volt a medrét magváltoztatva a Nyírséget megkerülni.

A geológiai képződmények közül legnagyobb kiterjedésű a homok, mely részben pannontengeri maradvány, részben az ősfolyók hordalékainak tekinthető. Ezt a homokot évezredekken keresztül formálta a szél és létrejöttek a nyírségi táj sajátos formakincsei: a szélbarázdák és a parabolabuckák. A nyugati oldalazó szelek szélesen elterülő enyhedőt építettek és a tetőrészen túl a szélárnyékos keleti oldalon meredek letörésű rövid lejtők alakultak ki.

A szél a leghatékonyabb felszínformáló erő, s a legnagyobb mértékben kiszárítja azt a homokfelszínt, amelyikbe a mag vagy csemete kerül.

Gyakoriak és erőteljesek a hőmérsékleti ingadozások. A fatenyészetekre nem azok a hőmérsékleti adatok a döntők, amelyek az átlagszámok törvényében szelídülnek kedvezővé, hanem azok a szélsőségek, amelyek meglehetősen gyakorisággal jelennek meg. A csapadék éves mennyisége 580—600 mm között ingadozik, a Nyírség ÉNY-i részén enyhén emelkedik. Ebből a mennyiségből a tenyészidőszakra 280—320 mm csapadéokra lehet számítani.

A nyírségi plató néhány méteres térszínti kiemelkedése következtében magas vízszint esetén a buckaközi laposok és a mélyfekvésű síkságok víz alá kerültek, tavaszi hóolvadás után az elöntések rendszeressé váltak, s mivel lefolyás alig volt, a víz sok helyen egész nyáron át megmaradt.

Széchenyi István a múlt században elvégeztette azt az első kapavágást, amely elindította a vízszabályozást. Elsőként a Tisza kanyarainak átvágásával kellett felgyorsítani az árvíz lefolyását. Ezt követte az Ecsedi-láp és sok-sok víztükör lecsapolása. 1960-ig 3200 km-t meghaladó csatornahálózat épült. Ezzel az ember megszüntette az egészségtelen, mocsárgözsös, maláriás éghajlatot, termőföldet nyert, ahol nagyszerű mezőgazdasági és gyömölcskertészeti tevékenységet folytató. Elvesztette azonban az erdőt, melyet őshonos fafajgazdagságban felújítani már nem lehet.

GAZDÁLKODÁSI FELTÉTELEINK

A gazdaság Szabolcs-Szatmár és Hajdú-Bihar megyék 1 200 000 hetáros közgazdasági területén fekvő állami erdők kezelését látja el. A gazdaság összes területe 64,6 ezer hektár, ebből erdőterület 59,5 ezer hektár, amely az alföldi erdőkre jellemző módon szétszórtan helyezkedik el, kisebb-nagyobb erdőfoltok alakjában. A termelési tevékenység, a területek és erdőállományok, a teljesítmények nagy átlagban feleződnek a két megye között.

Az összes erdőterületnek csaknem 80⁰/₀-a a nyírségi tájhoz tartozik, és csak 20⁰/₀-os részarányt képvisel együttesen az úgynevezett Hajdúhát, a Szatmár-beregi síkság, valamint a Tisza hullámtere. Az élőfakészlet meghaladja az ötmillió m³-t, melyből évente mintegy 300 000 m³ véghasználati és kb. 90 000 m³ előhasználati bruttó fatömeget termelünk ki. A faállomány 33⁰/₀-a tölgy, 43⁰/₀-a akác, 10⁰/₀-a nyár, 7⁰/₀-a fenyő és 7⁰/₀-a egyéb lomb.

A fahasználati tevékenységünk az üzemtervi és a stratégiai tervben meghatározott feladatoknak megfelelően mindig aktualizált módon alakul. A VI. ötéves tervben elkészültek azok a szervezetfejlesztési célkitűzések, melyek területileg az optimális nagyságrendet és a lehető legkorszerűbb vezetési struktúrát tüzték ki feladatuk.

Gazdaságunknak 15 elszámoló egysége van; 8 erdészet, 3 fafeldolgozó üzem (tisza profillal), 1 parkerdészet, 1 erdészeti üzem és 2 szolgáltató jellegű műszaki erdészet. Az egyes termelőegységek szervezetének és irányítási rendszerének fejlesztése, önállóságuk fokozása, erdészeti igazgatósági, illetve üzemigazgatósági szervezetek kialakítása folyamatban van.

A komplex irányítási rendszeren belül fokozott jelentősége van a központi szervezet korszerűsítésének, amely a vállalati politika és stratégia irányelveivel megegyező módon az időszerű feladatokra orientál. Nagy figyelmet fordítunk a térségi erdőgazdálkodás körülményeinek előmozdítására is, ezért több együttműködési társulást szerveztünk az erdőgazdálkodást folytató állami és szövetkezeti szektorokkal.

Gazdaságunk a VI. ötéves terv főbb célkitűzéseit megközelítőleg teljesítette. Erőfeszítéseket tettünk, hogy az MSZMP XII. kongresszusa szellemében megfogalmazott népgazdasági elvárásoknak, mennyiségi feladatainknak eleget tegyünk és a tartamos erdőgazdálkodás követelményeit biztosítsuk, de a népgazdasági szabályozórendszer szinte minden évben bekövetkező változásai legsúlyosabban érintették eredménytervünk alakulását. Folyamatosan nőttek az elvonások, az adók, a hitelkamatok. Ilyen körülmények között a célkitűzésekben megfogalmazott fejlesztési programunk nem valósulhatott meg teljes egészében, még hitelek igénybevételével sem.

Az MSZMP XIII. kongresszusa, a működési területünkön megtartott pártértekezletek határozatai világos társadalom- és gazdaságpolitikai célkitűzéseket fogalmaztak meg, melyek gazdaságunkat is komoly feladatok elé állítják. A kedvezőbbnek ígérkező gazdálkodási viszonyok ellenére úgy kell szervezni erőnket a VII. ötéves terv végrehajtására, hogy feladataink nem lesznek könnyebbek az előző éveknél, sőt egyes területeken az eddig meghaladó teljesítményeket követelnek.

A VII. ÖTÉVES TERVÜNK IRÁNYELVEI, A GAZDÁLKODÁSUNK FŐBB CÉLKITŰZÉSEI

A vállalati tanács 1985. március 16-i megalakulásával tartalmilag és formailag is jelentősen megnőtt a gazdaság önállósága. A cékitűzések és elha-

tározások saját hatáskörben történő megfogalmazása azonban fokozottabb felelősséget és minden eddiginél jobb szervezettséget, fegyelmezett végrehajtást követel meg, melynek érdekében a következő rendező elveket vettük figyelembe.

A VII. ötéves terv legyen összhangban a népagdasági és társadalmilag elvárható alapellátási és fejlesztési igényekkel; fordítson fokozott figyelmet a kezelésünkre bizott nemzeti vagyonnal, az erdővel való racionális gazdálkodásra, az erdőalap dinamikusabb hasznosítására;

Gazdálkodásunk belső érdekeltiségi rendszerének folyamatos fejlesztése érdekében:

- eleget kell tenni az előállításra kerülő termékek fajlagos költségcsökkentése mellett a minőségi követelményeknek;
- fokozni kell a belföldi faellátás javítása mellett a gazdaságos exporttermelés növelését;
- jelentősen növelni kell a vágástéri és a fafeldolgozó üzemi fahulladékok hasznosítását az import kiváltó energiaracionalizálási programban való fokozottabb részvételen keresztül;
- a termék szerkezet összetétele kövesse a piaci kereslet-kínálat igényeit, ármechanizmusunk tükrözze ezen változásokat.
- Erőforrásaink takarékos felhasználását az általános fegyelem szigorítását alapkövetelménynek kell tekinteni;
- az anyagi ösztönzőrendszer kidolgozását és alkalmazását az eddiginél jobban kell a hatékony és termelékenyebb munka elismeréseként alkalmazni a bér- és jövedelempolitikai célkitűzések és a szabályozási rendszerrel összhangban.

A VII. ötéves tervidőszakban főbb célkitűzéseink:

A társadalom több irányú elvárása az erdők minőségi állapotának javítását, területük növelését és a tartamosság fenntartását indokolja. Növekvő teret kell biztosítani a nemesített fajták elterjesztésének, a korszerű természeti eljárások bevezetésének.

Az erdőtelepítés és fásítás volumenét a racionális földhasználat függvényében, a lehetőségek maximális kihasználásával növelnünk szükséges.

Az erdőgazdálkodásban a gépi technika fokozottabb térhódításával számolunk a korszerű természeti eljárásokban.

Előtérbe kerül a faanyaggal való gondosabb gazdálkodás, ami a kihozatal növelését eredményezi. A fafeldolgozásban a korszerűsítések elsősorban nem a mennyiségi növelést célozzák, hanem a minőség javítását, a korszerűbb termékek gyártását.

Súlyponti feladat a javítóbázisok korszerűsítése, a folyamatos termelés biztosítása.

A fagazdaság területén a szociális ellátást és a munkásképzés színvonalát folyamatosan emeljük, emellett azzal kell számolnunk, hogy a környezethez viszonyítva továbbra is hátrányos munkakörülmények mellett dolgoznak a munkásaink.

A munkaerő összetételének további romlását az alapképzés fokozásával és a továbbképzés bővítésével meg kívánjuk állítani.

Feladataink megoldásához elengedhetetlen a szakemberképzés és azok megbecsülése. Fontosnak tartjuk, hogy a termelési szférában, de a tudományos kutató-fejlesztő munkában is a szellemi tőke hasznosan kamatozzon és ezért szakembereink munkafeltételeinek állandó jobbítása hosszú távú célkitűzéseink homlokterében áll. Kapcsolatainkat erősítjük az Erdészeti és Faipari

Egyetemmel az ERTI-vel, s valamennyi, az ágazat eredményeit gazdagító intézménnyel.

Bízunk abban, hogy a legjelentősebb fafajunknak, az akácnak reneszánszát élhetjük és azt elősegíthetjük a legkedvezőbb természetési és felhasználási feltételek mellett. Számunkra — az objektív adottságon túl — az „AKÁC” táj-meghatározó jellegénél több, annnyival több mint ahogyan ezt Váci Mihály írja:

„Ahova hullt, azt a világot
összemarkolja odalent,
s széthulló rögökből virágot,
értelmet és rendet teremt.”

A FELSŐTISZAI EFAG FAHASZNÁLATA ÉS FAFELDOLGOZÁSA

A Felsőtisza EFAG fahasználati és fafeldolgozási tevékenységének áttekintéséhez célszerű néhány adatot az országos számokhoz hasonlítva is megismerni:

- a termelhető 380—400 ezer m³ bruttó fatömeg az ötödik az EFAG-ok között,
- a 80—90 ezer m³ saját alapanyag-feldolgozás az első az EFAG-ok sorában,
- a 710 ezer mFt-os termelési értékkel a I—VII. között vagyunk,
- az ország összes akáccal borított állami erdőgazdasági területének 21,8%, akác fatömegének 24,2%-a területünkön van.

Az 1985. évben gazdaságon belül a használat és feldolgozás adja a:

- termelési érték 68%-át,
- az ágazati eredmény 80%-át.

Itt dolgozik a fizikai létszám 51%-a.

A két ágazat munkáját, fejlesztését szoros összefüggésben szervezzük és irányítjuk.

Fahasználat

Erdőtervi termelési lehetőségünk mintegy 400 000 m³ bruttó fatömeg évente. Vágásterületeink száma többéves viszonylatban: véghasználat 240—280 db, gyérités 500—600 db, tisztítás 530—650.

A hektáronkénti fatömeg: véghasználat 262 brt. m³/ha, gyérités 35 brt. m³/ha, tisztítás 12 brt. m³/ha.

Az ágazat termelési feladatait az alábbi technológiai rendszerben végzi:

- Hagyományos (tömelteti rövidfás) munkarendszer. Évi kb. 120 000 m³ vastagfa. Előhasználatok és kisebb egységek alacsony fatömegű véghasználatai. Ezekben a helyeken továbbra is ez a technológia marad.
- Közbenső rakodói hosszúfás munkarendszer. Általános alkalmazás, 160 000 m³ vastagfa.
- Alsórakodói hosszúfás munkarendszer, 30 000 m³ vastagfa.
- Tervezett aprítéktermeléses munkarendszer.

A vastagfának 47—52%-a iparifa. Ezen belül a rönk 12—14%, a fűrészipari alapanyag 16—20%-ot képvisel több éves átlagban. Egységeink saját közelítő- és szállítóparkkal rendelkeznek. A műszaki javító háttérrel két műszaki erdészeti adja. Dolgozó létszám az ágazatban 600 fő. Egyre csökken és minőségében romlik.

A fahasználati termelésből értékesítésre csak az kerül, amit saját feldolgozó üzemekben nem tudunk, illetve nem tartunk célszerűnek feldolgozni. Így számos területen eltérünk, illetve nem ragaszkodunk az országos előírásokhoz, szabványokhoz, a saját belső értékrendünknek megfelelően határozzuk meg a feladatokat.

Az országos energiagondok csökkentéséhez 40 000 tonna többlet tűzifa szállításával járultunk hozzá, melynek nettó termelési fedezetét is előteremtettük.

Fafeldolgozás

Az 1970-es átszervezés, illetve a fűrészipari rekonstrukció előtt nem rendelkezünk meghatározó nagyságrendű kemény lombos feldolgozó kapacitással. A hatvanas években fagyártmány üzemekben folyt elsődlegesen szőlészeti termékek termelése. Az átszervezéssel került hozzánk két nagy lágy-lombos fafeldolgozó üzem, a tiszalöki és vásárosnaményi. Ezek elsősorban göngyöleg (láda) termelő üzemek voltak. A fűrészipari rekonstrukció keretében valósult meg a hadháztéglási fafeldolgozó üzem közel 50 000 m³ keménylombos feldolgozási kapacitással 130 000 mFt beruházással Zömmel saját erőből rekóztuk a nyírbátori és a baktalórántházi üzemünket.

Ma — a nagyüzemknél kétműszakos üzemeltetést véve figyelembe — feldolgozó kapacitásunk alapanyag-felvételben eléri a 150 000 m³-es, késztermék termelésben pedig a 70 000 m³-es elvi számot. Szárító kapacitásunk 8000 m³.

Az ágazat éveken keresztül egyenletes teljesítményt nyújtott, kiegyenlített gazdálkodást folytatott. Ezt az tette lehetővé, hogy négy főtermékes termelést valósított meg.

Ezek nagyságrendileg: láda 20 000 m³, raklap 19 000 m³, donga 2500 m³, friz és kész parketta 6000 m³. Ezt egészítette még ki a fenyő faragottfa termelés, 12 000 m³ nagyságrenddel.

1982 óta a ládatermelés és -értékesítés teljesen rapszódikussá vált, a raklap nagyrészt pedig gazdaságtalanul exportra szállítottuk, így az ágazat eredményessége csökkent, termelési feladatainak eleget tenni nem tudott. Fokozta a gondokat, hogy a vállalat összességében is gazdálkodási nehézségekkel küzdött és nem tudott forrásokat biztosítani a hadháztéglási üzem félben maradt fejlesztésének a befejezésére. Ez pedig döntő, mert ez az üzem az akác hasznosítás érdekében jött létre.

Ismeretes, hogy a felszabadulás után az elsődleges faipar a meglévő akác-erdők gyenge minőségű fáját gazdaságosan feldolgozni nem tudta. Az eltelt időszakban a faipari kutatás jelentős erőfeszítéseket tett az akácfa fokozott ipari feldolgozásának az elősegítésére, és a külkereskedelem is igyekezett az exportlehetőségeket feltárni. Előzőek hatására az akácfa hasznosításában kedvező fordulat következett be, bár a fafajjal szembeni ellenszenv bizonyos felhasználási területeken még ma is tapasztalható.

Ennek egyik oka az, hogy kellően megalapozott ismeretek és gyakorlat nélkül erőltettük felhasználását olyan területeken, — főleg az épület- és bútortipar — ahol a jelenlegi technológiák mellett a felhasználás előfeltételei csak részben lehettek megnyugatóak.

A felhasználók a fafaj előnyös tulajdonságait nem ismerték kellően, ezért fordulhatott elő, hogy a termelési technológiák fejlesztése, korszerűsítése során az akác olyan területeken, mint a szőlészet, állattartó, vegyszertároló, raktárépületek, karámok, kerítések, hídlások és egyéb mezőgazdasági célokat szolgáló tartozékok — vitathatatlan előnyei mellett is — visszaszorult. Igaz, hogy ehhez nem kis mértékben hozzájárult a valós értékeket nem minden esetben hűen tükröző értékesítés. Szélesebb körben és gazdaságosan csak ak-

kor tudjuk bővíteni az akác felhasználását, ha megkeressük azokat a felhasználási területeket, ahol vastag és széles méretekre csak kis mértékben van szükség és ahol az egyébként előnyös tulajdonságok maximális mértékben érvényesülhetnek.

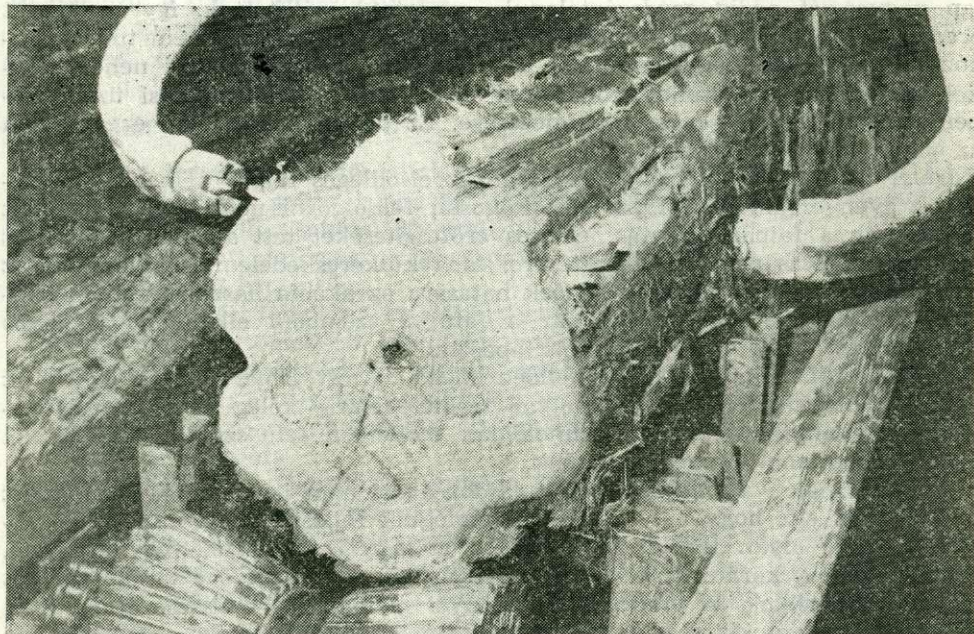
Az akác fájának sokoldalú, előnyös tulajdonságai, telítés nélküli tartóssága, lehetővé teszi a méret- és minőség igen széles skálájának megvalósítását az iparifa termelésben és ezen keresztül a feldolgozási nyersanyag biztosításában.

Alapelvként kell elfogadni, hogy feldolgozni csak a jó minőségű anyagot szabad, mivel az akácnál gyakori a benőtt göcs, rejtett hiba, béلكorhadás, ami a kihozatalt és ezzel együtt a feldolgozás gazdaságosságát csökkenti.

Az akác fafaj természetésénél, vágáskorának meghatározásánál véleményem szerint sok esetben el kell térni a más hazai lombos fafajok esetében alkalmazott értékítélettől. A legtöbb fafajnál a méretes anyag az elsőrendű cél, azaz a rönk termelése — mivel ez a választék képviseli primér terméként a legmagasabb értéket. Ez az akác fafajnál nem teljesen érvényes. Ennek okai:

- a kitermelésre kerülő, általában vékony méretű rönkből előállított keskeny fűrészáru iránt nincs kereslet;
- az átmérő csökkenésével csökken a kihozatali százalék, s így a gazdaságosság is;
- sok a faanyag rejtett hibája;
- a feldolgozáshoz rendelkezésre álló technika és technológia még továbbfejlesztésre szorul;
- a közép méretű anyag minimális megmunkálással széles területen felhasználható, elsősorban a mezőgazdaság területén.

Célszerű tehát az akácot a lehető legnagyobb mértékben hengeres anyagban felhasználni és főleg a már eddig ismert területeken.

Feldolgozni csak jó minőségű akác anyagot szabad

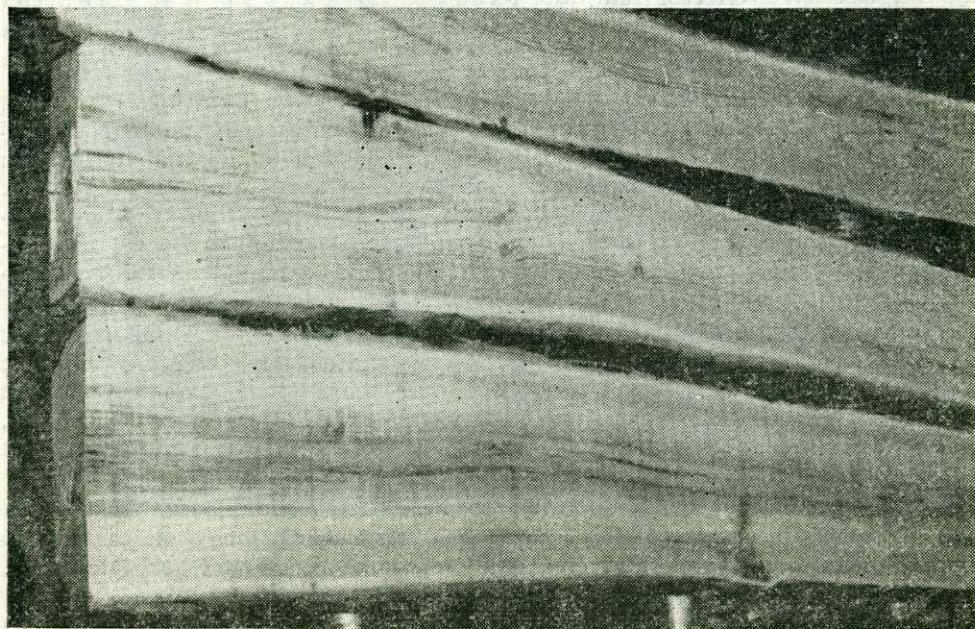
A felhasználási lehetőségeket természetesen mindig a kitermelésre kerülő állományviszonyok határozzák meg. A fafeldolgozási ágazatnak 40 jelentős terméke közül ma 22-ben szerepel az akác, vagy teljesen abból készül a termék. Az ágazat termelési értékének 30%-át a rakodólap, 50%-át rakodólap, mg-i láda, mg-i épületszerkezetek, 80%-át rakodólap, mg-i láda, mg-i épületszerkezet, donga, parketta, szőlészeti anyag képezi.

A faipari rekonstrukció nagy lépéssel vitte előre az akáchasznosítás ügyét. A beépítésre került korszerű technika párosulva a megfelelő szintű technológiával, újabb felhasználási területeket nyitott meg az akác fafaj számára. A szárítás és méretpontos vágás a bútorigarral való együttműködés lehetőségét alapozta meg. A hossz- és szélességtoldás, ragasztás pedig olyan lehetőségeket nyújtott, amelyek hosszú távon lehetővé teszik az akác térhódítását az építéset, közlekedés, szórakoztatás területén.

Ma már elmondhatjuk, hogy akác rétegelt, ragasztott szerkezeteinkből készült közepes méretű hídjainkon nagy teherbírású járművek közlekednek, rétegelt-ragasztott tartószerkezeteink uszodák, buszvárók, színpadok felett ívelnek át, épületszerkezeteink egyre több lakóépületen — köztük házigyári épületeken is — bizonyítják az akác fafaj térhódítását és széles körű hasznosíthatóságát. Ragasztott váltótálpfáinkat ma már fenntartás nélkül alkalmazza a MÁV nagyforgalmú vonalakon is. Állattartó és műtrágyatároló épületeinkkel egyre inkább térhódítunk a mezőgazdaságban is. Derecskei csemetekertünkben akác szerkezetű a hűtő- és vegyszertároló.

Az adott alapanyag-összetétel és ezen belül elsősorban a magas akác arány nagyszámú választék termelését hozta magával. 1984-ben 54 fajta terméket termeltünk, nem számolva a terméken belüli variánsokat.

Az útkeresésre jellemző, hogy 1983-ban 20, 1984-ben 17 fajta új termék

Vékony méretű rönkből csak keskeny fűrészáru kerül ki

bevezetésével próbálkoztunk az ágazat gondjain változtatni. 1985-ben javult a termelési lehetőség, a piaci helyzet.

A VII. ötéves tervben mennyiségi növekedést nem terveztünk. Fő célunk: a térség göngyölegellátásának biztosítása mellett az épületszerkezet és ragasztott váltótalpa termelésének fokozása a térségi együttműködés bővítése.

Hártó János

A FELSŐTISZAI ÉFAG AKÁCTERMESZTÉSÉRŐL

A Felsőtisza EFAG területén a természet szűkmakúán osztotta áldásait. Állományviszonyait a gyenge termőhelyek túlsúlya következtében az elegyetlen kultúrák határozzák meg. Közel 60%-át alkotja állományainak az akác, a nyár és erdeifenyő. A FEFAG létének a meghatározója a két gyorsan növő lombfaj, az akác és a nyár. A nyár a főfajaink értéksorrendjében a leggazdaságosabban termelhető fafaj hazánkban. Gazdaságunk területeinek sajnos csak 10%-át borítja. Az erdővel borított területből az akác viszont 43%-ot képvisel, de értékben már „keveset” terem.

A területi és fatömegadatok összevetéséből az derül ki, hogy a területileg 78% mag eredetű akácállományhoz csak 70% fatömeg, 22% sarjeredetűhöz 30% fatömeg tartozik. Tehát a sarjállományok nagyobb fatömeget produkálnak. Ez is azt indokolja, hogy a FEFAG akácállományainak megítélésében el kell térni az országos átlagtól.

Ezt bizonyítják *Keresztési akadémikus* 30 évvel ezelőtt a felújítási módokra beállított technológia-kísérletei. E szerint az *Ófehértó 2/F* erdőrészben

2,— ha magcsemetével felújított terület	280 m ³ /ha
2,— ha vékony gyökérről felújított terület	280 m ³ /ha
2,— ha vastag gyökérről felújított terület	279 m ³ /ha
2,— ha tuskó sarjról felújított terület	292 m ³ /ha

fatömeget produkált. A lábon felmérés adatainak, és a letermelés során a választékok értékrendjének összehasonlítása még hátra van, de már sejthető, hogy ami igaz az országos átlagra és a gyengébb akáctermőhelyekre, az nem igaz a Nyírség Erdőgazdasági Tájra, mely az akác fafaj termesztésének egyik optimuma. A táblázat arról tanuskodik, hogy az elmúlt három évtizedben fokozatosan csökkentek az erdőgazdaság akácállományai. Az is megállapítható, hogy az utolsó 20 év alatt az akác-sarj-állományok az itt jogosan elvárható 8—10%-os területi arányról 1—2%-ra csökkentek.

Sajnos a szakmai előírások túlzott tisztelete, a sarj vonatkozásában belénk nevelt idegenkedés eredményezte, hogy a sarjaztatás a gazdaságilag indokolt szint alá süllyedt. Az utóbb 20 évben csak kényszerből sarjaztattunk. Az aknás, lövedékes területek mellett a meredek oldalak, a szabdalt területek, vagy azok a minimális nagyságú területek kerültek ebbe az üzemmódba, ahol az SZ—100-as gépek tuskózási és forgatási lehetősége korlátozott volt.

A sarjaztatás helytelen megítélését 1984-ben korrekció alá vettük. Erre a lépésre azért is kényszerültünk, mert meggyőződésünk, hogy akácosaink jó egyharmadán kiváló genetikai értékű állományok, állományrészek találhatók. A nemesítési munka során ezekre az állományokra támaszkodtunk.

Az első lépcsőben a legjobb állományokból 400 ha magtermelő állományt jelöltünk ki. Ez az akác által elfoglalt területnek 1,6%-a. Ezek az erdőrészek

Akác törzsfák Gúton, a szacsvai kerületben

**A FEFAG AKÁCÁLLOMÁNYAINAK TERÜLETI, FATÖMEG ÉS
KOROSZTÁLY VISZONYAI**

TERÜLET	Korosztályok					Összesen:	
	1—10	11—20	21—30	31—40	41—		
Mag	ha	3600	6324	5016	3840	980	19 760
	%	14	25	20	15	4	78
Sarj	ha	650	336	2184	2010	360	5 540
	%	2	1	9	8	2	22
Összesen:	ha	4250	6660	7200	5850	1340	25 300
	%	16	26	29	23	6	100
FATÖMEG							
Mag	Br. em ³	68	630	846	550	215	2 309
	%	2	19	26	17	6	70
Sarj	Br. em ³	12	46	383	416	94	951
	%	1	2	12	13	2	30
Összesen:	Br. em ³	80	676	1229	966	309	3 260
	%	3	21	38	30	8	100

zömében a gúthi erdészet (Nyiradony, Nyiracsád község) községhatáraiban vannak, az akáctermesztés optimumában.

Jelenleg a generatív szaporításhoz szükséges országos akácmagszükséglet 2/3-át a NMI által „kiválasztott” kategóriába sorolt erdőrészekből gyűjtjük. A felsorolt községhatárban lévő állományok: törzs MÁ, szelektált MÁ, és azonosított MÁ kategóriába történő minősítést kaptak. A gyűjtést a *Marjai-féle*, alomból történő gyűjtési technológiával végezzük.

Ezek az állományok — mivel 30—45 év közöttiek — még 20 évig biztosítják akácmagból az országos szükségletet. Ha ezentúl is ezzel a technológiával kell biztosítani a vetőmagot, akkor a 15—30 éves korosztályokból is kell állományokat kijelölni. E rendkívüli genetikai értékű, idősebb állományokat az értékmegőrzés végett — a mag felszedése után — sarjaztatással kívánjuk felújítani.

A fiatalabbakat a „magfa” kijelölése után egy negatív szelekciónak, gyérítésnek vetjük alá. Itt is elvégezzük a mag gyűjtését, hogy a gyérítés utáni elit állomány magja ne keveredjen. Az idegen pollentől való elszigetelést sajnos ezekben az akácömbökben nem tudjuk megoldani.

Az állományok minősítésével — magtermelő állományok kijelölésével — egyidőben az egyedi szelekciót is végrehajtottuk, és a kijelölt törzsfák vegetatív szaporítását gyökérdugványról megkezdtük. A gúthi erdészetnél a baktai erdészeti üzemigazgatóságon műszakiakból igen szorgalmas nemesítő gárda dolgozik. Ismerve a törzsfákat és azt az aranybányát, melyből a tovább-szaporítás elindult, meg vagyok győződve, hogy fogunk még találkozni a baktai és gúthi szelekciókkal.

Az akác vegetatív szaporítása mellett 1986—87-ben új úton is el kívánunk indulni. Baktalórántházán magtermelő plantázsokat létesítünk a saját és a környező államok nemesített szaporítóanyagára alapozva.

Dr. Szemerédy Miklós

MAJORFÁSÍTÁSI EREDMÉNYEK A HAJDÚBÖSZÖRMÉNYI HATÁRBAN

A mezőgazdasági művelésre alkalmas összefüggő, nagy kiterjedésű területeken a rendszergazdálkodás elterjedésével általában 100—200 ha-os táblákon folyik a mezőgazdasági termelés, miután a korábbi kisparcellás gazdálkodás a hozzá tartozó ligetes, fás, bokros, cserjés részekkel a hasznos rovarok lakóhelyeivel, vadbúvókkal felszámolásra került.

A 37 000 ha-os hajdúböszörményi határ kiváló termőföldjeinek mintegy háromnegyedén, melynek közel 80%-a szántó, hat mezőgazdasági nagyüzem gazdálkodik. A helyi mezőgazdasági üzemek mindig figyelemmel voltak az erdőnek és fásításnak a mezőgazdasági termelést kedvezően befolyásoló szerepére.

Ezeken a területeken a fás vegetáció véderdőként, a rét a szántók mellett dűlőmenti fásításokban, majorok védőfásításában jelenik meg.

Az erdőnkívüli fásítás még az ötvenes években, az akkori külterjes állattartás idején az igen jelentős legelő területek erdősávokkal való védelme érdekében történt. Ahogy a kisparcellát fokozatosan felváltotta a nagyüzemi tábla, a meliorációs tevékenység is általánossá vált.

A termelési rendszerek bevezetésével a fásítás súlypontja áttevődött a dűlőutak fásítására. A többszörösen sarjaztatott akácfasorok változatos szerkezetű, a meliorációs tevékenység részeként megvalósuló, fasorrendszerrel kerültek felújításra. Így a mezőgazdasági területek védelmének népgazdasági érdekei az ökológiai potenciál fenntartása, javítása mellett a termelési folyamatokba épülve juthatnak érvényre.

A táblahatároló fásítások mellett mintegy párhuzamosan megkezdődött az egykori tanyaközpontok, gépműhelyek, szociális épületek, egyéb üzemi épületek, állattartó telepek környékének fásítása is. A kezdetben még ötlet-szerű elgondolások ma már következetesen megvalósuló, gondosan megtervezett és kivitelezett majorfásításokká fejlődtek.

Az első majorfásítások alkalmazott fafaja a nemesnyár és az akác volt. A nemesnyár gyökeresdugvány, vagy suháng, illetve az akáccsemete ültetése hagyományos erdősítési módszerekkel történt. Később a kocsányostölgy vette át a vezető szerepet. A többszintűséget elegyfajok és az elsőkivitel alkalmával ültetett cserjék biztosították. Legújabbán a fásítandó major, üzem funkciója is befolyásolja a fafajmegválasztást, tülevelűek, virágos cserjék, rózsák és egyéb dekoratív ültetési anyagok bevitelét. A célcsoportos erdőtelepítési, fásítási keret lehetőségét meghaladó, parkosítás jellegű munkák a termelészövetkezetek közvetlen anyagi hozzájárulásával az alapberuházással egyidejűleg létesülnek.

A hajdúböszörményi termelészövetkezetknél a majorfásítás kezdeti lépései 1963-ra nyúlnak vissza. Az első kezdeményezéseknél a termelészövetkezeti tagság nem egészen értette meg a fásítás jelentőségét. A termelészövetkezet tagjai, a korábbi gazdák egy része ekkor még ebben a tevékenységben a búzaföld, a kukoricaföld elhódítását látta és az ezzel járó terméskiesésre gondolt.

A termelési körülményekhez, technológiákhoz igazodó fásítás az állattartó telepeknél különösen nagy hangsúlyt kapott. A Hajdúböszörményi Béke Termelészövetkezet szakosított sertéstelepeinek létesítésekor a tsz szakemberei a műszaki létesítmények tervezésével egyidőben a létesítmény környékének fásítási lehetőségét, igényét is felmérték. Ezután a termelészövetkezet megbízásából elkészült a fásítási terv. Az illetékes Debreceni Erdőfelügyelőség engedélyezte a fásítási tervet, egyedi elszámolási lehetőséggel biztosított rá

célcsoportos fásítási beruházási keretet. A sertéstelep trágyaszűrő rendszerével csatlakozik egy hagyományos majorhoz, valamint egy takarmánykeverő, -tároló üzemhez.

A trágyaszűrőből kikerülő szűrlet elvezetésére létesített csatorna több kilométeren dűlőút mellett vezet északi irányba. A földút a tsz üzemi szállítási tevékenységében meghatározó szereppel bír. Ez a földút déli irányban a településhez csatlakozik a városi strandfürdő érintésével. A sertéstelep, illetve a keverőüzem a Dorogi úthoz 350 m-es szilárdburkolatú üzemi úttal csatlakozik.

A telep fásításának tervezési szempontjainál az agrárszakemberek a tenyésztés, a hústermelés gazdasági érdekeinek figyelembevételét nagyon kihangsúlyozták. A telep üzemeltetésével szembeni legfontosabb fásítási követelményként a kedvező légcserre lehetőségének megteremtését a fák gyors növekedését, a zárt, nagy lombkorona biztosítását, a híg trágya légszennyező hatásának csökkentése mellett kedvező esztétikai hatás elérését határozták meg.

A major körzetében a fásítás gyakorlatilag a határ fasor rendszere révén jelenik meg, mint a szántóként művelt táblák dűlőfásítása. A sertéstelepi fásítás sajátos fafaj megválasztásával, elrendezésével csatlakozik a hagyományos major környezetéhez. A városhoz csatlakozó üzemi földút másfél kilométeres szakasza igényes, cserjékkel szegélyezett útkísérő fásítás.

A sertéstelepen a takarmánykeverő környékén valamennyi be nem épített területen jól gondozott fásítás, fűvesítés díszlik. A szilárdburkolatú bekötőút északi oldalán külön is kedvező látványt nyújtó tömött koronájú nyárfasor zárja a majorfásítást.

A majorfásításhoz terven túl felhasznált diszanyag, csemete, suháng, sorfa, cserje, rózsza értékét, valamint más, a fásítási tervben nem szereplő költségeket a termelőszövetkezet sajátjából fedezte. A termelőszövetkezet saját-erős hozzájárulása meghaladta a célcsoportos keret biztosította költséglehetőségeket. Szép példája lehet a termelőszövetkezeti majorfásítási munkának a Bocskai Mgtsz szakosított sertéstelepeének fásítása is. Tájécsztétikai ritkaságnak számít a Vörös Csillag Mgtsz I. sz. üzemegysége majorfásításának bekötőútját kísérő *Simonii* nyárfasor, mely megyei jelentőségű természetvédelmi objektum.

A hajdúböszörményi termelőszövetkezetek területén mintegy ötven hektár majorfásítás létesült, mely a helyi mezőgazdasági struktúrához, a terület ökonomiai adottságaihoz igazodik. A fátlan, széljárta vidéken az itt élő emberek gondos munkája nyomán kialakult fás vegetáció a korszerű mezőgazdasági üzemközpontokat mintegy oázisként körülvéve nem csak védelmet biztosít, hanem új tájképi elem, az otthonosság egyik alapja a hajdúböszörményi határban.

A térségben a kis- és középparaszt gazdálkodók erdejüket a felszabadulást megelőzően közbirtokossági formában kezelték. Ma a hajdúböszörményi termelőszövetkezetek erdeinek szakszerű kezelését a helyi termelőszövetkezetek közös vállalatának erdész szakemberei végzik, szakirányítják a termelőszövetkezetek erdőgazdálkodással kapcsolatos munkáit, fásításait. Segítenek a mező- és erdőgazdálkodási célkitűzések összehangolásában, ennek révén az erdő, a fásítás belépett a mezőgazdaság fejlesztésénél számításba vett tényezők közé.

Dóró Katalin

A KOCSÁNYTALAN TÖLGYPUSZTULÁS HELYZETE HAZÁNKBAN 1985-BEN

DR. IGMÁNDY ZOLTÁN,
DR. BÉKY ALBERT,
DR. PAGONY HUBERT,
DR. SZONTÁGH PÁL,
DR. VARGA FERENC

Dolgozatunkban a kocsánytalan tölgypusztulás járványának jelenlegi helyzetét kívánjuk ismertetni az érintett és érdeklődő szakemberekkel. Ezzel kapcsolatosan természetesen még nagyon sok feleletre váró kérdés marad válasz nélkül. Ilyen pl. a pusztulással erősen sújtott állományok további sorsára vonatkozó ajánlások. Az elmúlt évek tapasztalatainak részletes elemzése után folyóiratunk későbbi számaiban kísérelünk meg részletes választ adni még számos fontos kérdésre.

Az Erdő 33. évfolyamában beszámoltunk (Igmándy, Pagony, Szontágh, Varga, 1984) a kocsánytalan tölgypusztulás kórtüneteiről, feltételezett okozóiról, annak hazai elterjedéséről stb. A pusztulás iránti általános érdeklődés, a tényleges helyzet tárgyyszerű felmérése és értékelése miatt szükségesnek tartjuk a jelenlegi állapot (1985. ősz) ismertetését.

A járványszerű pusztulás elterjedésének, mértékének és alakulásának megítéléséhez az Északi-középhegységben 1982-ben erre a célra létesített 24 megfigyelési, valamint az ERTI-nek a hazai kocsánytalan tölgyesek hosszú lejáratú erdőnevelési és fatermési kísérleti területeinek (62) adatait használtuk fel.

A mintaterületeken a kocsánytalan tölgy törzsek egészségi állapotát öt fokozattal minősítettük: 5 = egészséges; 4 = a betegség kezdeti jegeit mutatja (a levelek rendellenes elszíneződése, kiritkuló korona); 3 = beteg, de még élő törzs (pusztuló ágak); 2 = friss (a megfigyelés évében) pusztulás; 1 = korábbi pusztulás. Ezenkívül a törzseket — az állományban elfoglalt helyzetüknek megfelelően — három osztályba soroltuk: I. = kimagasló; II. = uralkodó; III. = alászorult.

A mintaterületek törzseinek adatait 1982, illetve 1983-tól kezdődően, tájak szerint csoportosítva, az 1. táblázatban állítottuk össze. Ebben egy adott év végéig összesen elpusztult törzsek arányát a 2-es és 1-es minőségűek összegzése adja.

A helyzet tárgyyszerűbb megítélésére a 2. táblázatban a törzseknek az állományban elfoglalt helyzetük alapján foglaltuk össze a pusztulás folyamatát és erősségét. A korábban hivatkozott cikkben ugyanis már utaltunk arra, hogy a III. (alászorult) törzsszintűbe sorolt egyedek pusztulása természetes folyamat. Nem zárhatjuk ki természetesen azt a feltételezést, hogy ezt a folyamatot a járvány meggyorsítja.

A 2. táblázatból elhagytuk az 1-ben már közölt adatokat (a mintaterületek száma, az állományok korhatára, összes törzsszáma).

A táblázatok adatait két ábra segítségével kíséreltük meg szemléltetőbbé tenni. Az 1. ábrán az Északi-középhegység területén lévő vizsgálati területeinken bekövetkezett összes (1. táblázat, 2. és 1. egészségi fokozatú törzsek összesített aránya) és az I–II. törzsszintűbe tartozó egyedek pusztulását (2. táblázat) ábrázoljuk oszloppgrafikonon, éves bontásban. Mivel azonban a

1. táblázat

A kocsánytalan tölgyesek egészségi állapota a mintaterületeken 1985-ig

Táj	Évszám	Minta- terü- letek száma db	A z állomán y o k						
			kor- határa év	törzs- száma db	5	4	3	2	1
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7. %	8.	9.	
ÉSZAKI-KÖZÉPHEGYSÉG									
Zempléni-hg.	1982	6	15— 74	1971	43,1	25,7	7,8	2,7	20,7
	1983	11	16— 75	4922	54,1	11,6	5,3	3,2	25,7
	1984	11	17— 76	4924	55,9	9,1	3,6	2,5	28,9
	1985	11	18— 77	4924	56,2	8,4	2,9	1,3	31,3
Bükk-hg.	1982	13	26— 88	4262	55,9	21,9	6,4	2,9	12,9
	1983	13	27— 89	4257	59,1	17,3	4,3	3,0	16,3
	1984	13	28— 90	4262	61,2	13,4	3,7	2,4	19,3
	1985	13	29— 91	4262	63,2	10,0	2,3	2,7	21,8
Mátra-hg.	1982	5	35— 81	1706	74,6	10,0	2,6	1,6	11,2
	1983	15	36— 98	3884	66,9	9,5	5,9	4,2	13,5
	1984	14	37— 99	3331	70,5	5,7	3,1	3,2	17,4
	1985	14	38—100	3331	68,9	6,6	2,6	1,8	20,6
Börzsöny-hg.	1983	5	35	877	85,1	3,8	2,1	6,0	3,0
	1984	5	36	877	81,1	4,2	3,2	2,5	9,0
	1985	5	37	877	78,2	4,0	3,1	3,2	11,5
Északi-középheg. összesen	1982	24	15— 88	7 939	56,8	20,3	5,9	2,6	14,4
	1983	44	16— 98	13 940	61,2	12,3	5,0	3,6	18,0
	1984	43	17— 99	13 394	62,9	9,3	3,5	2,6	27,7
	1985	43	18—100	13 394	63,0	8,0	2,6	2,0	24,4
DUNÁNTÜLI-KÖZÉPHEGYSÉG									
Dunazúg-hg.	1983	8	44— 80	1 602	73,4	7,3	5,6	5,0	8,7
	1984	8	45— 81	1 602	74,8	5,4	4,1	1,9	13,7
	1985	8	46— 82	1 602	74,4	4,9	3,7	1,4	15,6
Bakony- és Kesztehelyi-hg.	1983	10	59—117	1 025	94,2	3,1	1,9	0,5	0,2
	1984	9	60—118	959	94,3	2,3	2,5	0,2	0,7
	1985	8	61—104	890	91,1	4,2	3,3	0,4	1,0
Dunántúli-középheg. összesen	1983	18	44—117	2 627	81,5	5,7	4,2	3,2	5,4
	1984	17	45—118	2 561	82,1	4,3	3,5	1,3	8,8
	1985	16	46—104	2 492	80,4	4,6	3,5	1,1	10,4
MECSEK-HEGYSÉG									
	1983	8	52— 91	958	76,9	11,3	5,5	2,0	4,3
	1984	8	53— 92	958	78,6	7,4	5,7	2,0	4,3
	1985	8	52— 93	958	78,7	7,7	3,4	1,9	8,3
ZSELIC- ÉS SOMOGYI-DOMBSÁG									
	1983	9	47—105	1510	89,3	4,4	2,3	2,9	1,0
	1984	9	48—106	1510	89,4	2,8	2,5	1,4	3,9
	1985	9	49—107	1510	88,0	3,4	1,5	1,7	5,4

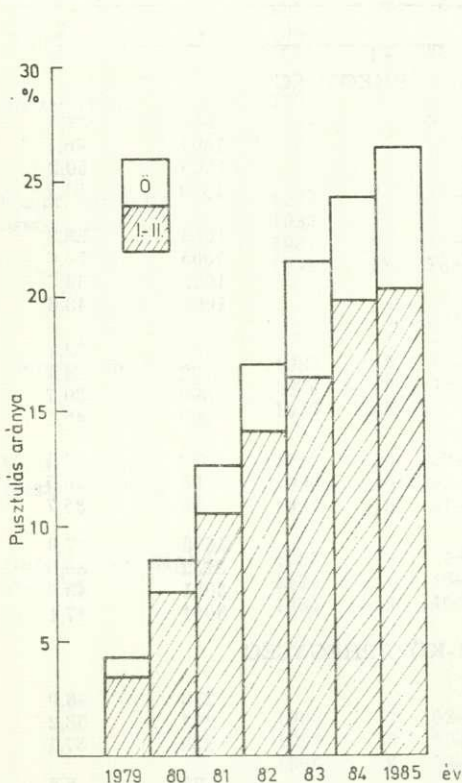
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
KEMENESHÁT								
1983	5	53— 88	583	100,0	—	—	—	—
1984	5	54— 89	583	99,5	—	—	0,3	0,2
1985	5	55— 90	583	95,7	1,6	0,3	1,9	0,5
ALPOK NYÜLVÁNYAI								
1983	4	55— 85	1193	99,7	0,3	—	—	—
1984	4	56— 86	1193	95,5	1,4	1,1	2,0	—
1985	4	57— 87	1193	89,2	1,4	2,2	5,2	2,0

2. táblázat

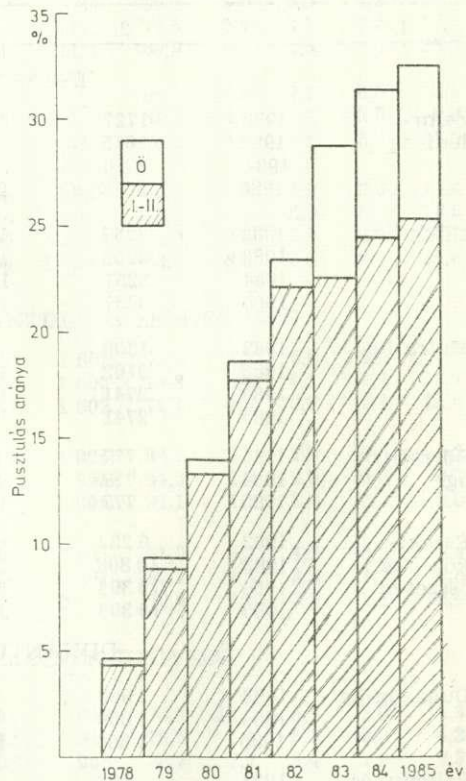
**A kocsánytalan tölgyesek I—II. és III. törzssztyályba tartozó törzsei
egészségi állapotának alakulása 1985-ig**

Az állományok					
Táj	Évszám	I—II. törzssztyályú		III. törzssztyályú	
		összes db	pusztult ‰	összes db	pusztult ‰
1.		2.	3.	4.	5.
ÉSZAKI-KÖZÉPHEGYSÉG					
Zemp- léni-hg.	1982	1727	22,2	244	32,0
	1983	3615	22,6	1307	46,1
	1984	3616	24,5	1308	50,2
	1985	3616	25,4	1308	51,7
Bükk-hg.	1982	3257	11,7	1005	28,8
	1983	3252	14,6	1005	34,6
	1984	3257	16,5	1005	38,7
	1985	3257	18,7	1005	43,6
Mátra-hg.	1982	1300	9,0	406	22,7
	1983	3162	13,9	722	34,1
	1984	2741	16,6	590	39,7
	1985	2741	17,6	590	45,1
Börzsöny- hg.	1983	779	7,1	98	24,5
	1984	779	9,6	98	26,5
	1985	779	12,1	98	35,7
Északi- középhg. összesen	1982	6 284	14,1	1655	27,8
	1983	10 808	16,5	3132	39,0
	1984	10 393	18,9	3001	43,5
	1985	10 393	20,3	3001	47,1
DUNÁNTÚLI-KÖZÉPHEGYSÉG					
Dunazúg-hg.	1983	1 369	7,7	233	48,9
	1984	1 369	9,2	233	53,2
	1985	1 369	10,2	233	57,1
Bakony- és Keszthelyi- hg.	1983	952	0,3	73	5,5
	1984	889	0,6	70	5,7
	1985	822	1,1	68	5,9
Dunántúli- középhg. összesen	1983	2 321	4,6	301	39,2
	1984	2 258	6,4	301	42,5
	1985	2 191	6,8	301	45,5

1.	2.	3.	4.	5.
MECSEK-HEGYSÉG				
1983	852	3,8	106	26,4
1984	852	5,6	106	29,2
1985	852	7,2	106	34,0
ZSELIC- ÉS SOMOGYI-DOMBSÁG				
1983	1404	3,1	106	15,1
1984	1404	4,1	106	21,7
1985	1404	5,1	106	36,8
KEMENESHÁT				
1983	526	0,2	57	3,5
1984	526	0,2	57	3,5
1985	526	0,9	57	15,8
ALPOK NYÚLVÁNYAI				
1983	853	0,0	340	0,0
1984	853	0,4	340	6,2
1985	853	0,5	340	23,8

1. ábra. Az Északi-középhegységben fellépett járványos kocsánytalan tölgypusztulás alakulása az összes (Ö) és I—II. minőségi törzsszintűbe tartozó törzsek arányában

2. ábra. A Zempléni-hegységben fellépett járványos kocsánytalan tölgypusztulás alakulása az összes (Ö) és I—II. minőségi törzsszintűbe tartozó törzsek arányában

járványos pusztulás megindulásától kezdődően nem rendelkezünk adatokkal egészen 1982-ig, ezért a korábbi évekre vonatkozóak csak durva megközelítések. Azt a módszert alkalmaztuk, hogy az 1982-ig elpusztult törzsszámot 4-gyel osztottuk — feltételezve, hogy a járvány ekkor már kiterjedt az egész területre — így a kapott számokat alkalmaztuk a korábbi évekre. Járványdinamikai szempontból ezért ábránk első része nem helyes. A 2. ábrán, hasonló elvek alapján a Zempléni-hegységben fellépett pusztulást mutatjuk be. Itt ennek megindulásának kezdetét 1978-ra tettük.

A táblázatokról és ábrákról az alábbi következtetéseket vonhatjuk le:

- A kocsánytalan tölgypusztulás járványa keletről kiindulva (Zempléni-hg.) és nyugat, délnyugat felé haladva az ország összes kocsánytalan tölgyesét elérte.
- Legerősebb és általános a pusztulás az Északi-középhegységben és a Dunántúli-középhegységhez tartozó Dunazúg-hegységben.
- A Dunántúli-középhegység egyéb részein, a Mecsekben és az Alpok nyúlványaihoz tartozó hegységekben a pusztulás mértéke alacsonyabb és szórványos. A megbetegedés és pusztulás egyes erdőrészekben megtalálható másokban viszont nem, vagy még nem.
- A járványos pusztulás erőssége a leginkább sújtott területeken határozottan csökken. Ez megállapítható az 1. táblázat 2. egészségi fokozatú törzsek csökkenő számsoraiból és a közölt ábrákról. A járvány megszűnésével itt egy-két éven belül lehet számolni.
- A dunántúli kocsánytalan tölgyesekben feltételezhető a járvány kiterjedésének és fokozódásának mérsékelt emelkedése.
- A járvány erősségének csökkenését jelzi az Északi-középhegység állományai állapotának fokozatos javulása. Növekedik az egészséges törzsek aránya (1. táblázat 5. egészségi fokozatú törzsek) és csökken a betegség több-kevesébe határozott jeletit mutatóké (1. táblázat 4. és 3. egészségi fokozatú törzsek).
- Az állomány állapotának javulását a kórokozó, vagy kórokozók által előidézett betegség aktív leküzdése (gyógyulás) bizonyítékának tekinthetjük.

Az erdőpusztulás 1985-ben NSZK-szerte lassuló ütemben terjedt. Ez az egyes tartományokban különböző mértékben ment végbe. Volt 7⁰/₀-os növekedés, de előfordult egy 6⁰/₀-os csökkenés is. A lassúdást az 1984 és 1985 nyarának hűvösebb, nedvesebb időjárásával magyarázzák. Nagyobb mértékű egészségromlás a lombos fafajokon és az idősebb fenyveseken volt tapasztalható. A bükk károsodása 54,6⁰/₀-os, a tölgyé 55,4.

(AFZ, 1985. és 44., 46. Ref.: Jérôme R.)

A lapban megjelent tanulmányok szerzői: *Baranyi Katalin* kertészmérnök, Pilisi Parkerdő, Budapest; *Barth Sándor* ny. főtechnológus, Tata; *dr. Béky Albert* tud. főmunkatárs, ERTI, Sárvár; *Csincsa Tibor* főosztályvezető, ERFA, Budapest; *Dóró Katalin* erdőművelési előadó, FEFAG, Nyíregyháza; *Halász Aladár* ny. MÉM EFH főosztályvezető, Budapest; *Hártó János* mb. igazgatóhelyettes, FEFAG, Nyíregyháza; *dr. Igmándy Zoltán* tanszékvezető egyetemi tanár, EFE, Sopron; *Mosonyi Géza* TESZÖV főmunkatárs, Pécs; *Osztogonác János* igazgató, FEFAG, Nyíregyháza; *dr. Pagony Hubert* ny. tud. osztályvezető, Budapest; *dr. Szemerédy Miklós* erdőművelési főmérnök, FEFAG, Nyíregyháza; *dr. Szontágh Pál* tud. szaktanácsadó, ERTI, Mátrafüred; *dr. Váradi Géza* MÉM EFH vezetőhelyettes, Budapest; *dr. Varga Ferenc* egyetemi adjunktus, EFE, Sopron; *dr. Várhelyi István* tanszékvezető egyetemi tanár, EFE, Sopron.

FAÁRRENDSZERÜNK NÉHÁNY KÉRDÉSE

HALÁSZ ALADÁR

Az 1980. évi árreform oly nagy jelentőségű változást hozott árrendszerünkben, hogy az ezzel összefüggő problémákat és tapasztalatokat — dokumentálás céljából és tanulságként is — célszerű áttekinteni.

A reform szakított az árképzés korábbi gyakorlatával; a termelői árak bázisává az általános önköltség helyett „elvileg” a világpiaci árakat tette, s a korábbi folyamatos árrendezés helyett a belföldi áraknak a világpiaci árakhoz igazodó, lényegében automatikus vezérlését szándékozott bevezetni. Az új rendszer alkalmazása számos problémát vet fel: szükségessé tette a világpiaci ár fogalmának meghatározását és megfigyelési, a belföldi árakkal való összehasonlítási módszerének kidolgozását.

Az itt leírtak alapul szolgálhatnak a nem kiemelt termékek világpiaci árbázison történő árkövetési módszerének kidolgozásához is.

A hazai és a külpiaci árak kapcsolata

Faarrendszerünk — az egész magyar árrendszer részeként — a felszabadulás utáni négyévtizedes fejlődés eredménye. E fejlődésnek hat jellegzetes szakaszát lehet megkülönböztetni:

- az 1946. évi valutareform és ehhez kapcsolódó árrendezés,
- az 1951. évi árreform,
- az 1956—59. évi árreform,
- a gazdaságirányítás 1968. évi átfogó reformjához kapcsolódó árreform,
- a faárrendszer fokozatos korrekciója 1969—1976-ig,
- az 1980. évi árreform.

A viszonylag sűrűn egymást követő reformok és árrendezések során többször, visszatérően felvetődött a belföldi áraknak világpiaci árbázisra való helyezése, a belföldi és a világpiaci árak közötti szerves kapcsolat megteremtése. Már az 1959. évi árreform, majd az 1968. évi mechanizmusreform előkészítése során is felmerült a javaslat, hogy a belföldi árak centrumává ne a nemzeti ráfordításokat, hanem a világpiaci árakat tegyék, mert ez szolgálná legjobban a szocialista és a kapitalista rendszer közötti gazdasági versenyt.

Ezeket a javaslatokat a hivatalos gazdaságpolitika akkor nem tette magáévá. Emiatt árrendszerünk típusa ugyan állandóan változott (önköltségi, érték, termelési ártípusú árrendszer), de bázisa — 1980-ig — változatlanul a társadalmilag szükséges költséget legjobban kifejezőnek tekintett országos ágazati önköltség maradt. A belföldi áraknak a világpiaci árakkal többségükben semmi kapcsolatuk nem volt. Csak a túlnyomórészt importból származó alap- és nyersanyagok belföldi árát hozták kapcsolatba a világpiaci árakkal. Az 1968. évi reform során a „kevert” árak rendszerének bevezetésével még ezt a gyenge kapcsolatot is fellazították. Ez a laza kapcsolat is azonban csak legfel-

jebb az ármegállapítás időpontjában állt fenn, mert a hatósági árszabályozás a világgpiaci árváltozásokat nem, vagy csak nagyon késleltetve tudta követni.

Az 1973. évi olaj- és nyersanyag-árrobbanás hatására a 70-es évek közepén nyilvánvalóvá vált, hogy az 1968. évi reform során — lényegében a korábbi évtizedek szemléletében — kialakított árrendszer nem felel meg a követelményeknek: a hazai árak elszakadtak a nemzetközi áráktól és a belföldi ráfordításoktól is, így nem tudják közvetíteni a világgpiac értékítéletét, nem tudják megfelelően orientálni a termelőket és a felhasználókat gazdasági döntéseikben. E felismerés hatására került sor az 1980. évi árrendezésre, mely végre döntő fordulatot eredményezett: az árrendszert lényegében világgpiaci árbázisra helyezték. Ezáltal az árképzésben és az árrendszer funkciójában is alapvető változás következett be. Árrendszerünk végre az anyagi elszámolás adminisztrációs eszközéből a gazdasági szabályozás, a szabályozott piac és az ésszerű gazdasági döntések aktív tényezőjévé válhatott.

Felvethető a kérdés, indokolt volt-e a belföldi faárrendszerben az importárakat érvényesíteni, amikor a hazai eredetű fatermékek túlnyomó hányadában (a lombos fafajokból) nem volt tényleges import? Létezhet-e nemzetközi versenyár, valóságos nemzetközi versenytermék nélkül?

Kétségtelen tény, hogy importverseny nélkül a nemzetközi árak érvényesítése csak tökéletlenül lehetséges. Mindaddig azonban, amíg az ország viszonylagos elmaradottsága és nemzetközi fizetési kötelezettségei miatt az állam kénytelen az import útjába korlátokat állítani, addig a világgazdasági hatások érvényesítésére nincs más út, mint a nemzetközi árak szimulált alkalmazása.

A nemzetközi árvezérlés kezdeti problémái

Az 1980. január 1-i induló árrendezés során a faanyagok és fatermékek hazai árszintjét a fuvar nélküli tőkés piaci árakból kiindulva igyekeztünk meghatározni. A legnagyobb mennyiségben importált fenyőfűrészáru belföldi árát a feltételezett tőkés világgpiaci árszintre állítottuk be, az egyéb fatermékek árait pedig ebből vezettük le, a feltételezett világgpiaci árarányok, valamint a műszaki-gazdasági értékarányok alapján.

Az 1980. évi reform — a korábbi folyamatos hatósági árrendezések helyett — a belföldi áraknak a világgpiaci árakhoz igazodó, lényegében automatikus vezérlését szándékozott bevezetni. Az árvezérlést a fatermékek esetében a fenyőfűrészáru tőkés világgpiaci ármozgásának követésével, valamint — a világgpiaci árarányok stabilitását feltételezve — az 1980. év elején életbe léptetett faárrendszer fenyőfűrészáruhoz viszonyított árarányainak rögzítésével tervezte megoldani.

Már az új árak életbe léptetését követő első elemzések is rámutattak azonban arra, hogy

— a világgpiaci árarányok stabilitására vonatkozó feltételezés nem tartható, a hazai fatermékek árvezérléséhez nem elegendő a fenyőfűrészáruhoz viszonyított árarányok egyszeri rögzítése és csupán a fenyőfűrészáru világgpiaci árváltozásainak nyomonkövetése; a megfigyelést több fatermék világgpiaci árváltozásának megfigyelésére is ki kell terjeszteni;

— a világgpiaci árak változásának nyomon követésére alkalmas információs rendszer nem áll rendelkezésre; a külkereskedelmi árstatistika termékcsoportokat tárgyal, így a konkrét termékek árváltozásainak megfigyelésére nem alkalmas, ezért az 1980. évi árrendezést is gyakorlatilag „ad hoc” információkra kellett, illetve lehetett csak építeni;

— az alkalmi árinformációk specifikációs tartalma és azoknak a hazai árrendszerrel való kapcsolata nem tisztázott.

Ezért az 1980. január 1-i árrendezés során is csak feltételezetten valósult meg a hazai áraknak a tőkés piaci árszintre való helyezése. Mint később kiderült, valamennyi fontosabb fatermékünk belföldi ára — a szándékolt világpiacon emeléssel ellentétben — 1980. január 1-én — 28—50%-kal alacsonyabb volt, mint az irányadó tőkés piaci ár.

Ezért az 1980. január 1-i rendezést követően már 1980. április 1-én újabb áremelés vált szükségessé. Ezzel is csupán a fenyő- és tölgyfűrészárúnál sikerült megközelíteni a nemzetközi árakat, a bükkfűrészárúnál 18%-kal túlhaladtuk azokat, a faforgácslapnál viszont 26%-kal, a farostlemeznél pedig 10%-kal elmaradtunk azoktól.

Bármilyen hozzávetőleges volt is azonban a világpiacon való igazodás, tagadhatatlan, hogy nagy lépést tettünk előre a világgazdasági értékviszonyokhoz való közeledés útján. Az 1980. évi kétszeri áremelés következtében a hazai faárak rövid idő alatt másfél-kétszeresére emelkedtek és bár az állam az így létrejött árnyereség nagy részét termelési adóban elvonta, a nemzetközi faárakra való „szándékolt” áttérés a magyar fagazdaságot kedvezően érintette.

Az árinformációs bázis kiépítése

A nemzetközi árakra való áttérés előkészítő munkái, továbbá az 1980. év eleji áremelések idején a második világpiacon energia- és nyersanyag-árrobbanás folyamata zajlott. A hazai faárakat akkor próbáltuk világpiacon árszintre beállítani, amikor a nemzetközi faárak gyors ütemben emelkedtek. 1980 végétől kezdve azonban — a kiteljesedő világgazdasági válság következtében — a faárak rohamosan csökkenni kezdtek. Amikor az alapanyagok csökkenő ártendenciája a nemzetközi piacokon kibontakozott, belföldön is azonnal megindult a felhasználók nyomása a hazai faárak csökkentésére. Ekkor égetően szükségessé vált, hogy kidolgozzuk a nemzetközi faárak hazai adaptációjának megalapozott eljárás módját és a további belföldi árrendezések eszerint történjenek.

E feladat megoldása, az 1980. évi árreform célkitűzéseinek érvényesítése, az új faárrendszer működőképességének biztosítása a korábbitól alapvetően eltérő, új feladatok elé állította az ágazati irányítást. A belföldi áraknak a világpiacon árszintre igazodó vezérlése érdekében

— mindenekelőtt ki kellett alakítani a fatermékekre vonatkozó, következetes, megbízható és lehetőleg az arányok nyomán követésére is alkalmas részletességű nemzetközi árinformációs bázist;

— ezt követően tételes vizsgálatokkal meg kellett teremteni az alapot a hazai és a tőkés piaci árszint reális összehasonlításához.

Csakis a nemzetközi árakra vonatkozó, a követelményeknek megfelelő folyamatos információk alapján, a világpiacon és a hazai árak kapcsolatának tisztázása után lehet világpiacon árszintre történő belföldi árvezérlésről beszélni.

Az árinformációs bázis kialakításával kapcsolatban mindenekelőtt meg kellett határozni az *információs bázissal szemben támasztandó követelményeket*. Ezek a következők:

— az árinformációnak az adott termék nemzetközi forgalma szempontjából meghatározó jelentőségű piacról kell származnia;

— mind a termék, mind a paritás- és — lehetőleg — mind az árszerkezet tekintetében pontosan specifikálnak és megfelelő részletességűnek kell lennie;

— ugyanarra a termékre vonatkozó árközlésnek rendszeresnek, folyamatosnak és időszerűnek kell lennie, lehetőleg a tárgyidőszakot követő két hónapon belül rendelkezésre kell állnia.

E követelmények közül mindenekelőtt a *világpiaci ár fogalmával* összefüggő, régóta megoldatlan problémát kellett tisztázni. A tőkés piacon az ár alakulást a legnagyobb exportáló és importáló országok irányítják. A többi ország árai általában ezekhez az ún. főpiaci árakhoz igazodnak. Ezért világpiaci árakon a főpiaci árakat értjük.

A fenyőfűrészárúnak Európában három főpiaca van: a skandináv (svéd és finn), az osztrák és a szovjet piac. Lombos fűrészáruban az európai tőkés piacon elsősorban Franciaország, mellette az NSZK és Jugoszlávia játssza a fő szerepet. Farostlemezben döntő szerepe a skandináv országoknak, faforgácslapban az NSZK-nak és Ausztriának van. Ezeket tekinthetjük e termékek főpiacainak.

A főpiacok kijelölésén kívül — az árinformációs bázissal szemben támasztandó követelmények közül — az *információ tartalmának* van a legnagyobb jelentősége. *Megbízható faárvezérlés* ugyanis csak *pontosan specifikált, a faj, minőség és méret tekintetében pontosan meghatározott termékválasztékokra vonatkozó árinformációk alapján lehetséges*. Termékcsoportokra, pl. általános, specifikáció nélkül, a fenyőfűrészárura vonatkozó árközlés nem csak az árváltozást, hanem a termékcsoport belső összetételváltozásának hatását is tükrözi, ezért a tényleges ármozgások követésére nem alkalmas.

A nemzetközi árinformációkat illetően több tőkés országban egyes szakmai hetilapok kitűnő, időszerű piaci és árinformációkat közölnek. Ezek azonban általában egyrészt tartalmilag nem annyira rendszeresek, másrészt specifikációjuk sem annyira pontos, hogy a követelményeknek meg tudnának felelni. A következőket csak hivatlos állami adatszolgáltatás tudja kiélegíteni. Ilyennek lehet tekinteni

— az NSZK statisztikai hivatalának a „Preise und Preisindizes” c. havi kiadványában, valamint

— a franciaországi Entre d'Etudes de l'Economie du Bois-nak az „Informations Bois”-ban megjelenő negyedévi hivatalos árközléseit.

Ezek a fenyőfűrészáru három főpiacára, a farostlemez skandináv piacára, a tölgy- és a bükkfűrészáru NSZK-beli és franciaországi főpiacaira közölnek pontosan specifikált, termékekre vonatkozólag árinformációkat, melyek e termékekre a hazai árinformációs bázis alapjául elfogadhatók. A forgácslapra vonatkozólag tételes, hivatalos árközlés egyik főpiacról sem áll rendelkezésre. E tekintetben az EUWID c., NSZK-beli szakmai folyóirat időszakos árközléseit lehet mértékadónak tekinteni.

Az információs bázisnak ily módon történő kialakítása, az *árinformációk és a devizaárfolyamok rendszeres nyilvántartása* lehetővé teszi, hogy az árvezérlést nemzetközileg megbízható adatok alapján végezzük.

A főpiaci és a hazai árak összehasonlítása

A hazai faáraknak tőkés piaci árbázison történő vezérléséhez — az információs bázis kialakítását követően — szükséges az információs bázisban tárgyalt tőkés piaci árak és a megfelelő hazai árak közötti — az 1980. évi rendezéssel szándékolt, de a valóságban meg nem valósított — szerves kapcsolat létrehozása, a külpiaci és a hazai árak reális összehasonlítása.

Az *információs bázis adatai* ugyanis, bár *pontosan specifikált termékekre vonatkoznak, a hazai árjegyzék tételeivel* — az érintett főpiaci országoknak a *magyarországitól eltérő szabványai és szokványai miatt* — közvetlenül nem azonosíthatók. A nemzetközi árinformációknak a hazai árjegyzék tételeivel való tételes összehasonlítása nélkül viszont nem lehet világpiaci árak alapján

történi hazai árvezérlésről beszélni. Megbízható árösszehasonlítás pedig csak szakszerű termékazonosítás alapján lehetséges.

Ezért a reális főpiaci áralkalmazás módszereinek kidolgozásához összehasonlító vizsgálatokat végeztünk a meghatározott nemzetközi árakat hordozó főpiaci és a velük analóg, a magyar áruforgalomra jellemző belföldi termékek között. Ennek érdekében valamennyi vezértermékből, valamennyi főpiacról 20—50 m³-es tételeket importáltunk és azokat sokoldalú vizsgálatnak vetettük alá.

Ezen a téren különös gondot kell fordítani a próbaszállítmány kiválasztására. *Ügyelni kell arra, hogy annak a terméknek a próbaszállítmánya kerüljön összehasonlító vizsgálatra, melyre a külföldi árközlés vonatkozik!!* (Ezért is van döntő jelentősége az árinformáció pontos specifikációs tartalmi megjelölésének, mert e nélkül nem lehetne az árat a termékkel azonosítani!)

A összehasonlító vizsgálat során mindenekelőtt a mintatételek átosztályozásával, majd próbafeldolgozásával tételes termékösszehasonlítást végeztünk. Az importtételleket a magyar szabványok szerint átosztályozva az érvényes hazai árjegyzéki árakkal bearáztuk, s így megkaptuk a mintatétel belföldi átlagárát. Pl. a Skandináviából származó NSZK import fenyőfűrészáru-minta átosztályozásával megállapítottuk, hogy a skandináv—NSZK fenyőfűrészáru-import (melynek leadóállomási külpiaci egységára 1982 júliusában a hivatalos árstatisztika szerint 426,67 DM/m³, illetve az akkori kereskedelmi árfolyamon átszámítva 6456 Ft/m³ volt) hazai feladóállomási átlagára 6095 Ft/m³-nek felelt meg.

A hazai és a külpiaci árak megfelelő importtermékek méreti és minőségi eltérései miatt a termékösszehasonlítást — az átosztályozáson kívül — próbafeldolgozással — a kihozatali eltérés megállapítására is ki kellett terjeszteni. Az összehasonlító próbafeldolgozás során pl. a tölgyfűrészáru esetében a francia tétellel a hazai szabvány szerint megközelítőleg azonos minőségi összetételű hazai termelésű anyag párhuzamos feldolgozásával nyert eredményeket hasonlítottuk össze; először a maximális kihozattal elérhető szabványos bútorelc mennyiségét mértük, majd a komplett bútorok előállításához nem használható elemek kiejtésével a kihozatalt komplett bútorlelgarnitúra-mennyiségre számítottuk át, s így az alábbi eredményeket kaptuk: a francia áruból 41,875%-os, a hazai áruból 31,941%-os komplett bútorlelckihozatalt értünk el.

A termékösszehasonlítást követően az árakat kellett tartalmilag azonosítani. Ennek során pl.

— a leadóállomási (c. i. f.) paritású külpiaci (skandináv és szovjet, NSZK fenyőfűrészáru-import) árakat — a hajófuvar költség levonásával — a hazai áraknak megfelelő feladóállomási paritásra kellett átszámítani;

— a fenyőfűrészáru esetében a forgalmi arányok alapján ki kellett számítani a skandináv, a szovjet és az osztrák relációra vonatkozó, feladóállomási paritásra átszámított külpiaci árak súlyozott átlagát, mert ugyanarra a termékre vonatkozó több árstatisztikai adat súlyozott átlagát lehet csak a belföldi árakkal összehasonlítani.

Az így kidolgozott árkövetési módszerrel már termékcsoportonként tételesen összehasonlíthatóvá váltak a hazai és a nemzetközi árak.

Az 1981—82-ben lefolytatott nemzetközi termékösszehasonlító vizsgálatok, a főpiaci és hazai termékek között megállapított használati értékarányok, a főpiaci árkövetés kialakított módszerei nagyban elősegítették a tényleges kompetitív árrendszer kialakulását a hazai fakeskedelemben.

A kidolgozott árkövetési eljárás azonban a gyakorlati tapasztalatok alapján hamarosan felülvizsgálatra és továbbfejlesztésre szorult. Ezért 1982—83-ban az addigi tapasztalatok felhasználásával, s azok továbbfejlesztéseként újabb részletes nemzetközi termék- és árösszehasonlító vizsgálatokat végeztünk, többek között a hazai forgalomba kerülő és a külpiaci forgalmat reprezentáló fenyőfűrészáru minőségek használati érékarányait, valamint a tölgy- és bükkfűrészáru esetében a külpaci boules és a hazai boules, s a hazai „lose” árak közötti használati értékviszonyokat jellemző szorzószámok megállapítására. Ezek aztán — az 1981—82-ben végzett alapozó vizsgálatokkal együtt — alapul szolgáltak a fatermékek termelői árának megállapítására és változtatására vonatkozó 7002/1985. (MÉM. É. 7.) MÉM. sz. irányelv kidolgozásához.

A VÁLLALATOK IRÁNYÍTÁSA ÉS GAZDASÁGI KAPCSOLATAIK

A gazdaságirányítás további korszerűsítése együtt jár a vállalati gazdasági önállóság szélesedésével és újabb vállalati formák kialakulásával is. Egyrészt az állami vállalatok — az irányításukat illetően — differenciálódnak és *újabb típusok* (vállalati tanács és a vállalati vezetőség irányításával működők) jönnek létre, másrészt az állami és a szövetkezeti vállalatok között (és szövetkezetek egymás között is) a gazdasági önállóságuk sérelme nélkül *társulások* kibontakozása, illetve további fejlődése történik meg. Ez utóbbinál főleg jogi személyiség *nélküli* társulás (ún. társasági forma) terjed el. A jogi személyiségű társulások növekedésének bizonyos visszaesése és a megmaradók tartalmi megerősödése után többféle gazdasági funkció ellátására válnak alkalmassá. Egészen kicsi, helyi jelentőségű kapcsolattól országosan is jelentős teljesítményig terjedhet a skálájuk.

A jogi személyiséggel rendelkező társulások közül az intenzív vállalkozási tevékenységük eredményeként újabb forma, mint például közös vállalat, illetve betéti társulás, vagy egyesülés is elterjedhet (vagyis bizonyos mértékben integrálódhatnak is).

Az egyes alapegységi formákról gazdag gyakorlati tapasztalatok, az újabb típusokat (például az állami vállalatokat) illetően pedig már konkrétabb elképzelések vannak.

Ha a gazdasági élet tényleges főszereplőivé a vállalati szervezeteket tesszük, akkor a tulajdonosi jogok gyakorlásában az eddiginél nagyobb szerepet, hatáskört kell, hogy kapjanak a vállalatok, az ott dolgozó kollektívák. A jövőben az állami vállalatoknál a hagyományos keretek mellett két új vállalatvezetési forma is bevezetésre kerül. Az egyik forma a vállalati tanáccsal, a másik pedig a választott vezetőséggel irányított állami vállalat lesz. Az új formák jobban szolgálják a vállalati gazdálkodói, vállalkozói magatartás kialakulását.

Az új állami vállalati formák

A *vállalati tanács* (vállalati parlament) irányításával működő vállalkozási alapegység elsősorban a nagy és közepes méretű állami vállalatok alapvető formája. Általános vállalatstratégiai kérdésekben a kollektíva bevonásával testületi döntés fog dominálni, viszont a folyamatos vállalati vezetésben ope-

ratívabb döntéshozatalra nyílik lehetőség. E vállalati típust az ágazati minisztérium — a Pénzügyminisztérium egyetértésével — alapítja. Az alapítást, illetve a kijelölést követően az alapító államigazgatási szerv közvetlenül nem irányítja, viszont törvényességi felügyeletet (ellenőrzést) gyakorol felette. Az ilyen vállalatok (versenyszférában működők) tényleges önállósággal, vállalkozásként működnek és a tulajdonosi funkciók jó részét is ők gyakorolják. Megszűnik a vállalati vezetők egyoldalú egzisztenciális függése az államigazgatási szervektől. Nő a vállalati vezetés testületi jellege, de a vezetők döntési szabadsága mellett fokozódik az egyszemélyi felelősség mértéke is.

A kisebb vállalatoknál a dolgozók közgyűlésén választott *vállalati vezetőséggel* működő vállalkozási alapegységek jönnek létre. Ezek esetében a tulajdonosi funkciók gyakorlásában lényegében a szövetkezetekhez hasonló öngazgatásszerű forma valósul meg. Az alapítók állami szervek, illetve állami vállalatok (pl. leányvállalat esetében). Az induló vagyont nem a kollektíva adja össze, hanem az alapító, és ha kényszerű, vagy önkéntes felszámolás következik be a vagyon — a kötelezettségek teljesítése után az alapítóra (államra) száll vissza. Törvényességi felügyeletet itt is az illetékes államigazgatási szerv gyakorolja. A vezetőség nevében az ügyvezető igazgató jár el, az operatív irányítást is ő gyakorolja. Az igazgató kiválasztása a kötelező pályázati rendszer alkalmazásával történik és kinevezése meghatározott időre szól.

A harmadik formának megmarad a *hagyományos*, az államigazgatási szerv által irányított vállalattípus.

A két, illetve három alapvető vállalattípusoknak természetesen több változata is lesz és egyes típusok is kialakulhatnak. Sőt, ezek speciális alakzatokat is életre hívhatnak.

Az élelmiszer- és fafeldolgozásban — mint ismeretes — a *többszektorúság* a jellemző és sokoldalúak a gazdasági kapcsolatok is, amelyek napjainkban igen nagy jelentőségűek. Ezért a különböző vállalkozások (például társulások, a különböző termelési rendszerek) egyrészt versenyhelyzetet hozhatnak létre az ágazat területén is, másrészt a nyersanyagtermelés (mező- és erdőgazdasági természetű által) és a feldolgozás (mezőgazdasági faanyagok) szervezeteiből (lazább, erősebb) összekapcsolódása valósítható meg, amelynek nyomán a versenyképességben számottevő javulást lehetne elérni.

A vállalati *kapcsolatok* viszont ne kívülről, központilag megszabott módon alakuljanak, hanem jobbra az árutermelők érdekei alapján. De a teljesen összevont egy-egy termék piacán monopolhelyzetre szert tevő szervezet sem alkalmas a versenyszféra, az árutermelők érdekeltiségének, kezdeményezésének kibontakozására. És vigyázni kell arra is, hogy ne állami támogatással „alakuljanak ki” például regionális monopóliumként működő kombinátok sem, hanem differenciált vállalati fejlődés alapján, az adott vállalatok érdekei szerint.

A vállalati kapcsolatok tehát csak akkor lehetnek igazán hatékonyak, ha azok az alapegységek, vállalatok érdekeiből választott és fenntartott együttműködést jelentenek. Ez pedig egyrészt valóságos vállalati gazdasági önállóságot, másrészt valóságos piacot, illetve valóságos piaci versenyt tételez fel, amelyhez szükséges a gyors, rugalmas alkalmazkodás képessége és lehetősége.

A mező- és erdőgazdálkodásban mint több szektorú szférában elég erős az egymásra utaltság, a vállalatok, szövetkezetek viszonylag nagy száma és viszonylagos önállóságuk (ezzel összefüggésben fejlesztési forrásaik szabadabb

felhasználása) kedvező feltételeket teremtett már eddig is a társulási törekvésekhez.

A *társulások* elterjedését mutatja, hogy 1980-ban a népgazdaságban 900 társulásból 770 mezőgazdasági, élelmiszeripari és fagazdasági vállalatok (döntően szövetkezetek) alapításából jöttek létre. 1981—82-ben is tovább növekedtek, és főleg a jogi személyiség nélküli társulás gyarapodott (ez az összes $\approx 80\%$ -a) és számszerűen a MÉM területén meghaladta az ezret. A tagsági viszonyokban (a többszörös tagságot is figyelembe véve) pedig megközelítette a tízezer főt (egy-egy ág és mgtsz átlagosan több mint hat társulásban vesz részt).

A társulások azért is nagy figyelmet érdemelnek, mert anélkül mozdítják elő a jó és hatékonyan szervezett termelést és értékesítést, hogy veszélyeztetnék a résztvevő vállalatok önállóságát. Másrészt a társulásoknak, mint a jelenlegi vállalati struktúra legmobilibb elemeinek az is sajátosságuk, hogy nem államigazgatási úton, hanem alapvetően alapegységi (mikroszféri) döntések eredményeként jönnek létre (vagy szűnnek meg). Jellemző, hogy például 1982 végéig a jogi személyként működő társulásoknál 249 létesült és 54 szűnt meg; a jogi személyiség nélküli társulási formánál pedig 1160 létesült és 263 szűnt meg. Ez utóbbinál, vagyis a jogi személyiség nélküli, ún. gazdasági *társaságnál* az eredmény felosztásra kerül a tagok között. Az alapvetően koordinációs célokra szervezett, önálló jogi személyiségű *egyesület* a tagok tartják fenn, működési költségeit saját költségeik között számolják el.

Az erdőgazdálkodási társulások

A korszerűsödő gazdaságirányítás rendszerébe beleillik ágazatunk területén is a közös érdekeltségen alapuló együttműködési gazdálkodási formaként működő erdő- és fagazdasági *tevékenységi társulás*. Az erdőgazdálkodási társulások gazdasági, társasági szerződések megkötésével keletkeztek. 1978-ban még csak 14, 1980-ban már 25, 1982-ben pedig 46 működött (kétévenkénti bontásban áttekintve).

1982-ben az *összes mgtsz-ek* (1306) közül 522 lépett társulásba. Az elmúlt év végéig a 46 társulás, amely a mgtsz-ek erdőterületének 46% -ára terjed ki már jelentősnek mondható. A mgtsz évi fakitermelésének volumene közel kétfélmillió m^3 körül van, amelyből az előhasználat részaránya 29% . Az erdőtelepítési öt-, az erdőfelújítási kötelezettségük hatezer ha körül van évente,

Ebben az időben a társulásokban kilenc *erdőgazdaság* és 22 mezőgazdasági *állami gazdaság* vett részt. Ezek a gazdaságok általában intenzíven segítik, — sok esetben ők a gesztorgazdaságok — a szerződésben rögzített célkitűzések megvalósítását, a munka eredményes elvégzését.

Elégé előrehaladott az együttműködés pl. Veszprém és Győr-Sopron megyékben, ahol a mgtsz-ek közel 100% -ban részt vesznek a társulásokban. Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár, Pest, Somogy és Zala megyékben, a mgtsz-ek közel háromnegyede van bent a társulásokban. A mgtsz részvételi aránya — az országos átlag (41 — 43%) körül van — Békés, Vas, Komárom megyékben, valamivel *mérsékelt* Szolnok, Heves, Nógrád megyékben. Egyötöde körüli arányban található Tolna, Fejér megyékben és ennél kisebb arányban vesznek részt a mgtsz-ek az erdőgazdálkodási társulásokban Bács-Kiskun, Borsod-Abaúj-Zemplén; és alig van még mgtsz-társulás Baranya és Csongrád megyékben. Az utóbbi megyékben már a szervezésben is célszerű lenne az állami erdőgazdaságok részvételét biztosítani és mindenekelőtt a kölcsönös érdekeltséget elősegíteni.

Az állami erdőgazdaságok részvétele a társulásokban egyes megyékben követésre méltó tapasztalatokkal szolgál.

Szabolcs-Szatmárban és Hajdú-Bihar megyékben, — ahol 50 ezer ha a mgtsz-ek erdőterülete; kilenc társulás és három szövetkezeti közös vállalat van. A Felsőtisza Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság (FEFAG) a társulások kétharmadában megbízással gesztorként, egyharmadában (ahol két mgtsz és egy állami gazdaság látja el azt), tagként működik közre. Szellemi és anyagi eszközeivel segíti a tagtársak (a társulásban lévők) erdőgazdálkodását és viszont is kap ilyen támogatást és ez kölcsönös előnyökön nyugszik.

Hasonló gesztori feladatot lát el a *Keszthelyi Erdőgazdálkodási Társaságban* (amelynek két megye egy részére kiterjedően hat zalai és nyolc veszprémi mgtsz tagja, mintegy 8,5 ezer ha erdővel) a Keszthelyi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság. Az V. Országos Termelőszövetkezeti Erdőgazdasági Napon elismeréssel szóltak a KEFAG munkájáról és viszont is. Bár a megye három másik társaságában, — amely kiterjedtebb hatáskörű — nem vesz részt. Pedig a tapasztalatok azt mutatják, hogy nem célszerű abból kimaradni, Igaz, ezek határán elterülő állami erdészetek tartanak fenn a mgtsz-ekkel kapcsolatot és kölcsönösen segítik egymást.

A *Sopron Környéki Fagazdasági Társulásban*, amelyben 15 mgtsz és a Soproni Állami Gazdaság is — több mint négyezer ha erdőterülettel — tagként vesznek részt a Tanulmányi Állami Erdőgazdaság gesztori feladatot lát el. E nem „laza szintű” társaság létrejöttével több mint egymillió forint fejlesztési alappal rendelkezett. A társulás fenntartásához szükséges költségeknek 51⁰/₀-át a TÁEG, mint gesztor tervezte viselni, de a 49⁰/₀ befizetésére a taggazdaságok részéről nem volt szükség, mert ezt is a TÁEG — számítását megtalálva — az elmúlt évben átvállalta.

A *többi megyékben* is vannak törekvések a különböző erdőgazdálkodók közötti együttműködés fejlesztésére. A megvalósításkor — szinte mindenütt — számos akadállyal kell megküzdeni. A gyakorlatban az a tapasztalat, hogy az együttműködésnél a *fokozatosságot célszerű* szem előtt tartani. A sokoldalú teljes együttműködés egy lépcsőben, tiszta formában ugyanis nem valósítható meg. A gyakorlatban leginkább kivitelezhető a *több lépcsőben* történő együttműködés kialakítása, megvalósítása.

Az *első lépésben* az erdészeti tevékenységek egy szektoron belüli (így mgtsz-ek) együttműködésének kialakításával — az ún. gazdasági társulások létrehozása útján — valósulhat meg. *Szolnok* megyében például a mgtsz-ek, — amelyeknek ugyanakkora erdőterülete van, mint a megyében elterülő állami erdő (természetesen igen szétszórt, szétagolt, kisebb erdőterületek ezek) — első lépcsőben három tiszta tsz erdőgazdálkodási társulást hoztak létre, majd azok önálló működésének elősegítése történt meg. Az erdőgazdaság (a Szolnoki EFAG) a mgtsz-el először kétoldalú együttműködési szerződés alapján működik közre (csemeteellátás, bérfaeltermelés végzése — cca 2 ezer m³ volumenben), illetve ezáltal biztosítja a megyéből a maga ellátására például a nyár fafajú faipari alapanyagot, de más alapanyagot is felvásárol tőlük. *Zala* megyében a mgtsz-ek egy erdőgazdálkodási közös vállalat útján integrálódnak és az állami erdőgazdaság (a ZEFAG) kétoldalú megállapodásokkal kapcsolódik az egyes mgtsz-ekhez. A *Borsod-Abaúj-Zemplén* megyei tapasztalatok is ezt mutatják. Ők is úgy ítélik meg, hogy először ezt a formát tartják lehetségesnek a megyében megvalósítani. Bár már a második lépcső szerinti együttműködés is létezik náluk.

A *második lépcsőben* célszerű a mgtsz erdőgazdálkodási társulások és az állami erdőgazdaságok (EFAG-ok) együttműködésének kialakítása, különösen

ott, ahol az első lépcsőben azok nem kapcsolódtak össze. Vagy a mgtsz és állami erdőgazdaságok bilaterális módon történő együttműködését átalakítani, tovább fejleszteni egy teljesebb együttműködési formára a sokoldalú részvételükkel tagként, vagy akár gesztorként.

Ezt követheti, — ahol az első és második lépcsőben ez még nem történt meg — a *harmadik szakasz*, amely már átfogó területi együttműködés lehet a térség valamennyi erdőgazdálkodója (különböző tulajdonformájú, illetve gazdaságilag elkülönült alapegység, illetve erdőgazdálkodást folytató szerv) részéről.

Természetesen mindezt szükséges alátámasztani a kölcsönös érdekeltséget (egységesen) biztosító *központi szabályozással* is.

Az *erdőgazdálkodási társulások* többsége valóságos gazdasági szükségletre jött létre. Működésük eredményességének legfontosabb *mércéje* az lehet, hogy a társulásban végzett erdőgazdálkodási tevékenységük előnyösebb, gazdaságosabb legyen, mintha azt külön-külön végezték volna a résztvevők.

A különböző erdőgazdálkodó alapegységek *együttműködésére* is a rugalmasság és formagazdagság lehet a jellemző. Az egyszerű, ún. társulásos együttműködéstől a közös vállalatokig, majd az erdőgazdasági termelési rendszerektől a fagazdasági egyesülésekig sokféle változat lehetséges.

A szervezeti rendszer átalakításának célja, hogy a gazdálkodó alapegységek a hatókörében és mélységében kiterjedt szabályozott piac önállóbb szereplői legyenek és ezáltal erősödjön a vezetők és dolgozók érdekeltsége, vállalkozókészsége.

Dr. Várhelyi István

634.0.642

A VÉDERDŐ HATÁSA A BARANYA MEGYEI TSZ-EK ERDŐGAZDÁLKODÁSÁRA

MOSONYI GÉZA

Az utóbbi tizenöt év, de különösen a 80-as évek ipari fejlődése kiemeli a környezetvédelem jelentőségét. Fokozottan érvényes ez a megállapítás a falvak, kisebb városok esetében. A mezőgazdasági nagyüzemek mellék- és kiegészítő tevékenysége körének bővülésével jelentősen növekedik a potenciális környezet-szennyezők száma a mezőgazdasági jellegű települések területén.

A környezet védelmét szolgáló intézkedések között az erdőgazdálkodás, az erdő és a fásítás területfejlesztése az egyetlen, amely védelmi feladatai ellátása mellett közvetlen hasznot is hajt, mégis érdemes megvizsgálni, milyen hatással van az erdőgazdálkodásra azoknak az erdőknek a rendszeres kezelése, használata, amelyeknek elsődleges rendeltetése a védelem.

A védőerdők kezelésében a védelmet elrendelő hatóság valamilyen korlátozást foganatosít, így egyértelműnek tűnik, hogy az átlagot meghaladó védőerdő részarány az üzemi termelési érték és az ágazati eredmény csökkenését okozza. Nem ilyen világos az összefüggés a védőerdő területe és a termelési költségek változása között, hiszen az utóbbiak alakulására a védőerdők több-

nyire nehéz terepviszonyain túl, számos egyéb fontos tényező is hat. Megvizsgáltam ezért Baranya megye hatvan mezőgazdasági termelőszövetkezetét, melyek a megye erdőterületének 30⁰/₀-át meghaladó, összesen mintegy 31 000 ha erdőterületen gazdálkodnak.

Összevetésre került a termelőszövetkezetek összes erdőterületéhez viszonyított véderdők aránya (VE⁰/₀) az egységnyi erdőterületre számított ágazati termelési értékkel (TÉ), illetve költségekkel (KTG) és eredménnyel (ER). A TÉ, KTG és ER számításánál az 1980—84. évek átlagát vettem alapul, ezzel kiejtve egy-egy szélsőséges gazdasági év esetleges hitelrontó hatását. Ugyanilyen feltételek mellett vizsgáltam az egységnyi termelési érték előállítására fordított költségeket (KTG/TÉ) is.

A vizsgálat alapadatai a 60 tsz. átlagában:

ET. ERDŐ	VE	TÉ	KTG	ER	KTG/TÉ
ha	%	mFt	mFt	mFt	
519	11,8	4,16	2,16	1,29	0,52

Annál is inkább érdeklődésre tarthat számot ez a vizsgálat, mivel az üzemtervezett erdőterület és a területegységre eső termelési érték összevetése olyan — ugyan laza — összefüggést mutat, mely szerint az erdőterület növekedése a termelési érték csökkenését vonja maga után — a fajlagos költségek mérsékeltebb csökkenésével együtt. A ET. ERDŐ és a TÉ kapcsolata a következő regressziós egyenessel jellemezhető: $Y = 5,15 - 0,0019X$. A költségek alakulása viszont az $Y = 4,78 - 0,0021X$ egyenlettel írható körül, azaz az erdőterület növekedése több mint 50⁰/₀-kal fokozottabban veti vissza a TÉ-t, mint a KTG-eket.

Ugyanakkor az ágazat eredményességének alakulása sem az ET. ERDŐ, sem a VE⁰/₀ függvényében nem mutat értékelhető összefüggést, így annak vizsgálata csak a termelési érték változásával kapcsolatosan lehetséges. Az a tény, hogy a vizsgált 60 termelőszövetkezet esetében a TÉ és az ER korrelációját az $Y = -0,87 + 0,52X$ egyenlet mutatja be, azt jelenti, hogy legkevesebb 1,67 mFt/ha TÉ előállítása szükséges ahhoz, hogy az erdőgazdálkodás ne okozzon veszteséget a termelőszövetkezet részére.

A VE⁰/₀ és a különböző gazdaságossági mutatók közötti kapcsolatot vizsgálva megállapítható, hogy a véderdők számításba vétele — az összes szövetkezet viszonylatában — nem fonta szorosabbra az előbb taglalt összefüggéseket. Legfeljebb tendenciának tekinthető az a jelenség, hogy a VE⁰/₀ növekedését 35 termelőszövetkezet TÉ-ének csökkenése követi. A KTG, az ER és a KTG/TÉ alakulásáról még ez sem mondható el.

Az előzetes összefüggésvizsgálatok eredménye vagy inkább eredménytelensége arra enged következtetni, hogy számos egyéb tényező befolyásolja a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás eredményességét Baranya megyében. Ilyenek lehetnek a domborzati viszonyok, az erdők korosztály és fafajösszetétele, a véderdők minősége, a szakember-ellátottság vagy a szövetkezet gazdasági ereje. A megye hatvan termelőszövetkezete a domborzati és fafajviszonyokat tekintve tarka képet mutat. Megtalálhatók az ártéri puhafás erdőktől kezdve a karsztbokor erdőkön keresztül a zselici bükkösök is. Ugyanilyen nagy a szórás az egyes szövetkezetek között a VE⁰/₀ és az ET. ERDŐ tekintetében is. E tények ismeretében megkíséreltem összefüggést találni a külön csoport-

ba sorolt domb- hegyvidék, illetve síkvidéki termelészövetkezetek esetében a VE^0_0 és a TÉ alakulása között. Míg az előbbi kategóriában 25, addig az utóbbiban 35 szövetkezet volt sorolható. A különböző domborzati (és fafaj-) viszonyok között működő erdőgazdák megegyeztek abban, hogy a keresett kapcsolat még tendenciaként sem jelent meg.

Korreláció fedezhető fel viszont VE^0_0 és a TÉ, illetve KTG között a termelészövetkezetek azon csoportjánál, melyek az átlagosnál több, a környezet különböző elemeinek (főleg rövid) védelmét szolgáló erdővel gazdálkodnak. Ebbe a kategóriába 14 szövetkezet sorolható, melyeknek többsége domb- és hegyvidéken helyezkedik el. A vizsgálatra kiemelt csoportban a VE^0_0 (22,6) kétszerese, a TÉ viszont csak 60^0_0 -a az átlagos termelészövetkezetének.

A korreláció-számítást elvégezve a regressziós egyenes egyenlete az alábbiak szerint alakult: $Y = 4,10 - 0,06X$. A kapcsolatot elemezve megállapítható, hogy azokban a termelészövetkezetekben, ahol a $11,8^0_0$ -ot meghaladja a VE^0_0 , a véderdő területének 1^0_0 -os növekedése 60 Ft/ha TÉ kiesést okoz. Az is számítható, hogy 69,8 VE^0_0 — a megyében nincs ilyen szövetkezet — mellett TÉ létrehozása nem lehetséges. Az eredményes gazdálkodást feltételező termelési értékhatárra (1,67 mFt/ha) való visszaeséshez viszont már 42 VE^0_0 is elegendő. Ennyi véderdővel rendelkező szövetkezet több is akad Baranya megyében.

Ami az eredményes gazdálkodást illeti, a költségek alakulása sem kedvező az átlagosnál több véderdőt kezelő gazdaságok számára. A regressziós egyenes egyenlete a következő: $Y = 2,56 - 0,04X$, amely az előbbiekhöz hasonlóan 50^0_0 -kal nagyobb termelési értékcsökkenést mutat a költségek csökkenéséhez képest. Az összehasonlítás kedvéért vizsgálat alá kerültek azon szövetkezetek is, melyek kevés véderdőt kezelnek. Ennek eredményeként a VE^0_0 -tól függő TÉ-csökkenés 0,35 mFt/ha, a KTG csökkenése 0,31 mFt/ha volt. A kis különbség miatt joggal feltételezhető, hogy az előbbieken változott kedvezőtlen gazdasági hatások oka a véderdők magas részaránya.

Annak érdekében, hogy a véderdőgazdálkodás erdőgazdálkodásra gyakorolt hatását minél részletesebben feltárjam, megvizsgáltam mekkora erdőterülettel rendelkeznek azok a szövetkezetek, melyeknek erdőgazdálkodása a legérzékenyebb a véderdőterület nagyságára. A számítások eredményeként a 300—1000 ha ET. ERDŐ között mutatható ki szorosabb összefüggés a VE^0_0 és a TÉ, illetve KTG között. Az előbbi vonatkozásában a regressziós egyenes egyenlete $Y = 5,79 - 0,10X$, míg a KTG alakulását az $Y = 2,77 - 0,04X$ egyenlet fejezi ki. Szembetűnő, hogy a vizsgált 33 termelészövetkezet esetében a TÉ csökkenése 2,5-szöröse a KTG-ének. Feltételezhető, hogy a 300 ha-nál kevesebb erdővel gazdálkodó szövetkezetek esetében számos olyan egyéb tényező is hat egy-egy év gazdasági eredményére, melyek nehezen számszerűsíthetők, az 1000 ha-t meghaladó erdővel rendelkező szövetkezetek pedig ki tudják egyenlíteni a nagyobb VE^0_0 hátrányos gazdasági hatását.

Összefoglalva: bizonyosnak tekinthető, hogy a termelészövetkezetek erdőgazdálkodásában visszahúzó tényezőként hat a véderdők fenntartása, kezelése. Az üzemi termelési érték visszaesését akár az ágazati eredmény csökkenésével, akár a termelési költségek relatív növekedésével összefüggésben értékeljük, úgy lehet megítélni, hogy azok a szövetkezetek, amelyek a társadalom szolgálatában, a környezet védelme érdekében többet tesznek az átlagnál, hátrányos helyzetbe kerülnek. Ennek megszüntetése érdekében érdemes lenne megfontolni a jelentős nagyságú véderdőt kezelő szövetkezetek támogatását. Ez megnyilvánulhat a véderdők telepítési egységárainak emelésében vagy a véderdőkben kitermelt fatérfogat erdőfenntartási járuléka mérséklésében.

ERDEI FAAPRITÉK TÜZELÉSŰ FŰTŐMŰ TATÁN

1985. december 16-án CZIPPER Gyula ipari miniszterhelyettes új városi fűtőművet avatott és adott át rendeltetésének Tatán. Hazánkban és ezen túlmenően Közép-Európában ez az első olyan ipari méretű létesítmény, amelyben erdei faapríték hasznosításával állítanak elő hőenergiát egy város fűtésére.

Az országban elsőként alkalmazott ipari berendezést 70 millió forintos beruházásként a Komárom Megyei Távhőszolgáltató Vállalat saját fejlesztési alapjából rendelte meg az Energiagazdálkodási Intézetnél, ez a korszerű fűtőművet tervezte, a beruházást fővállalkozóként megszervezte és az építkezést vezette.

A hazai lehetőségeket ismerve, rendkívüli rövid idő alatt, a megrendeléstől számított tizennyolc hónap elteltével készült el a fűtőmű és kezdte meg próbaüzemelését.

A generálkivitellezt a Gödöllő-i Energotechnikai Ipari Kiszövetkezet 25—30 fős kollektívája végezte, hét alvállalkozó bedolgozásával. A fűtőmű építésén és szerelésén kívül ugyanezen idő alatt építette meg a kiszövetkezet a fűtőmű szociális létesítményeit, a csaknem 800 méternyi betoncsatornába fektetett gerincezeteket, a fűtőműhöz vezető aszfaltozott utakat, és a környezet parkosítását. A számítógépvezérlésű, teljesen automatizált fűtőmű minden kívánalmában kielégíti a környezetvédelmi előírásokat.

Az évi cca. 8000 tonna erdei faaprítékot két darab hazai tervezésű és a gödöllői Energotechnikai Kiszövetkezet által gyártott „TAKO 3500” típusú termóolaj kazánban égetik el 7 megawatt hőenergiát fejlesztve. A nyomás nélküli kazán csőrendszerében melegszik fel az olaj és egy — olaj-víz — hőcserélőn keresztül közvetíti az energiát a városi hálózatba. A kazán tüzelőberendezése támasztó tüzelés nélkül alkalmas változó, esetenként nagy nedvességtartalmú tüzelőanyag elégetésére.

A kazánokat ún. bélyegnagyságú, 30%-os nedvességtartalmú erdei faaprítékkal tüzelik. Az apríték tárolására 1200 tonnányi fedett, gépesített tárolósín épült. Az erdei aprítékot billenőplatós pótkocsis szerelvények szállítják a fűtőműbe. A rakomány lebillentése után a tárolósínből az apríték mozgatása automatikusan vezérelt éklétrás berendezéssel történik.

A fűtőművet erdei faaprítékkal a Vértesi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság látja el, ez igen rövid idő alatt, példás rugalmassággal ráhangolódott a fűtőmű jó minőségű alapanyaggal való pontos ellátására. A szerződésben vállalt kötelezettségének az erdőgazdaság messzemenően igyekszik eleget tenni. Az eddig leszállított apríték mind szemnagyságra, mind nedvességtartalomra előírászerű volt. Kezdetben, meglehetősen sok üzemzavart okoztak az apríték közé bekeveredett vékony gallydarabok. A feladat rendkívüliségéhez igazodva remélhető, hogy az erdőgazdaság a jövőben tartani fogja az apríték paramétereit.

Miután hazánkban több különböző tervezésű apríték tüzelő berendezés működik, a Tatán most üzembehelyezett ipari méretű fűtőmű abban is különbözik az előbbiektől és a külföldi, eddig hazánkban működő import berendezésektől, hogy üzembiztonsága, üzemkésztsége megfelel a távhőszolgáltatásban igényelt követelményeknek. Ez lehetővé teszi, hogy jelen berendezés, mintegy 1000—1200 lakás kommunális kívánalmait biztonsággal kielégítse.

A tatai fűtőmű biztató péda arra, hogy az ipari és mezőgazdasági üzemek olajtüzelésű kazánjai helyett, ilyen, vagy a tataihoz hasonló ipari üzemek termeljék meg a hőenergiát. Ezzel az erdei faapríték felhasználási és elhelyezési lehetőségei is széles körben kitágulhatnak.

Barth Sándor

A KORSZERŰ ÚTNYILVÁNTARTÁS SZÜKSÉGESSÉGE

CSINCSA TIBOR

Nemrégem emlékeztünk meg az erdészeti útépités eddigi nagy-szerű eredményeit demonstráló 2000. km út átadásáról. Ennek az elődeink munkáján alapuló, méltán elismerést érdemlő eredmény-nek a megőrzése, továbbfejlesztése éppúgy kötelességünk, mint ahogy értékes, tartamosság követelményeinek megfelelő erdőket hagyni utódainkra. Az erdőgazdálkodásban meghatározó feltáró hálózat sorsa a megépülést követően ezzel szemben meglehető-sen mostoha. Gyakran a legalpvetőbb karbantartási munkák el-maradása sokfelé már eddig is azok leromlásához, tönkremenete-léhez vezetett. Az állagmegóvásra rendelkezésre álló egyre szű-kösebb keretek kényszerítő erővel követelik, hogy minél nagyobb hatékonysággal törekedjünk legalább az elért színvonal megtar-tására. Sajnos a legtöbb utunkról még a legalpvetőbb adatokat sem tartjuk nyilván, pedig a hatékonyság felé vezető út első lé-pése egy pontos és karban tartott adattár.

Az erdészeti szakma hosszú termelési ciklusú gazdálkodáshoz igazodó szemléletétől nem idegen a távlatokra való előretekintés, tervszerűség, hiszen tevékenységét már jó ideje gépi úton feldolgozott üzemtervek szerint végzi. Az erdőgazdálkodásban alapvető feltáró hálózat ennek ellenére sokfelé szo-morú képet mutat, s a rendelkezésre álló szűkös anyagi lehetőségek felhasználása is alacsony hatékonysággal történik.

Ahhoz, hogy ezt, a gazdálkodási alaptervékenységhez szükséges értékes „ter-melési eszköz” állagát megóvni, korszerűsíteni, esetleg fejleszteni lehessen, egy jól működő, egységes útfenntartási rendszer kialakítása szükséges. Ezért „... létre kell hozni egy olyan rendszert, amely folyamatosan kapott és fel-dolgozott információk alapján döntéseket hoz, irányít egy hatékony útfenn-tartási műszaki, technológiai bázist, az egyes részfeladatokat az összefüggé-sek alapján szervezi és egységbe foglalja...”.* Ezen sürgető cél megvaló-sításához alapot csak a feltáró hálózat minél több szempont szerint való ob-jektív minősítése, és minél frissebb adatok alapján való jellemzése adhat. Az úthálózat széles körű ismerete alapján lehet ugyanis meghatározni a be-avatkozási célokat és a megvalósításhoz szükséges ráfordításokat.

A korábban létrehozott manuális központi nyilvántartás ma elavult, pon-tatlan (nem terjed ki a jelentős földúthálózatra) és nem is elegendő szempont alapján mutatja be az utakat.

Egy korszerű útnyilvántartás létrehozásának a fentiekén túl az ad különös aktualitást, hogy a Közlekedési Minisztérium Közúti Főosztálya által, 1985-ben elrendelt tanácsi belterületi utak nyilvántartása országosan befejeződött, s a külterületi utak nyilvántartásba vétele folyamatban van. A korszerű ta-nácsai útnyilvántartás számítógépen kezelhető, tartalmában összhangban van

* Kosztka M. AZ ERDŐ 1985. 6. sz.

az országos közutak már korábban elkészült nyilvántartásával. A műszaki nyilvántartásról szóló 19/1974 ÉVM sz. utasításnak megfelelően az útnyilvántartás helymeghatározási rendszere a földmérési alaptérképen alapul. Tartalma differenciált; a legfontosabb és szükséges jellemzők nyilvántartásán túl a helyi igények szerint egy sor további adatot is figyelembe vesz. Pontossága a felhasználási igényekhez igazodik, s olyan elhanyagolásokat tartalmaz, melyek precíz nyilvántartása aránytalanul több munkát igényelne.

A korszerű erdészeti útnyilvántartásnak is mind ágazati, mind a helyi (vállalati), területi (erdészeti) szinten az utakról több szempont szerint objektív leltár és minőség szolgáltatásán túl a fejlesztési, fenntartási célok megvalósítását kellene lehetővé tennie. Az erdészeti szállítási feladatok ellátásához természetesen a már említett országos közút- és tanácsi úthálózat igénybe vétele is szükséges, sőt a feltártsági mutató (út fm/ha) értékbe is beleszámítjuk ezeket az utakat. Mivel a szóban forgó korszerű útnyilvántartás a jövőben alapja lehet a számítógéppel optimalizált szállításszervezésnek is, célszerű ennek érdekében is a már meglévő országos rendszerekhez igazodni. Így függetlenül attól, hogy közúton, vagy erdészeti úton, vagy tanácsi úton zajlik a szállítás, a rendszerek kapcsolásával meg lenne a lehetősége az említett optimalizálás gépi végrehajtásának.

E mellett szól az is, hogy ezek már kipróbált rendszerek, megfelelően kipróbált számítógépes programokkal, s megfelelően kialakított adatfelvételi metodikával rendelkeznek, „csak” az ott kialakított gyakorlatot kellene az erdőgazdasági viszonyokra adaptálni. Az elmúlt szemponatok szerint kialakított nyilvántartás további (nem lebecsülendő) előnye, hogy nem sajátos „házi” erdészeti, hanem egységes fogalom és módszer szerint készülne. Így biztosítva lenne a „közös nyelv”, ami alapvető követelmény, hiszen az erdészeti útépités nagyon is rá van utalva a szélesebb útépitő szakma anyagaira, eszközeire, s nem utolsósorban az ott dolgozó szakemberek tapasztalataira.

A felsorolt kívánalmaknak megfelelő, az országos közúti és tanácsi útnyilvántartáshoz igazodó, korszerű erdészeti útnyilvántartás adatrendszerének egy lehetséges felépítését mutatja az *ábra*.

Az úthálózat nyilvántartásának egysége a település. (A települések adatai a KSH adatállományából hozzáférhetők.) Ezután a földmérési alaptérképek felhasználásával településenként (községhatáronként) az úthálózat összes csomópontja (beleértve a KM és tanácsi kezelésű utakat is) egyedi azonosítót kap a térképen jelölt folyamatos sorszámozással. Az utak nyilvántartási alapegysége a két egymást követő azonosítási pont által meghatározott útszakasz. Az így definiált útszakasz azonosítására a két azonosítási pont sorszáma szolgál. A szakaszon belül a helymeghatározás az azonosítási ponttól mért távolság segítségével történik. Az utak szakaszos jellegű adatainak megadásakor mindig egy-egy jellemző tényleges változásának a helyét kell figyelembe venni, a többi nyilvántartott jellemzőtől függetlenül.

Az így kialakított erdészeti útnyilvántartás decentralizált adatfelvételen és nyilvántartáson alapulna, melynek technikai feltételei már általánosan adóttak. Csupán az egységesség és a fentiekben fejtegetett követelményeket kielégítő országos irányelv kidolgozására van szükség, mint ahogy az erdészeti utak tervezése is az egész országban egy központilag szabályzott irányelv szerint történik. Ennek kidolgozása is megoldható lenne ágazaton belül, mivel a Közlekedési Minisztérium Közúti Főosztálya már az előkészítő munkálatokba is bevonta az Erdészeti és Faipari Tervező és Szervező Irodát.

Az ERFATERV munkatársai nem csak a KM erre a célra szervezett tanfolyamát végezték el, hanem az országos munkába bekapcsolódva sok száz

Azonosítás

- megye
- község

- térképszelvény
- azonosító pont száma

- ágsorszám.

- kezdő azonosító pont
- vég azonosító pont

- kezdő azonosító pont
- vég azonosító pont
- kezdő szelvény
- végszelvény

- kezdő azonosító pont
- vég azonosító pont
- szelvény

Adatok

- terepjelleg

- típus
- ágak száma

- legközelebbi azonosító pont

- kezelő
- utosztály
- területi jelleg
- forgalmi rend
- terepjelleg
- talajfajta
- tengelysúly korlátozás
- összsúly korlátozás

- burkolatszélesség
- burkolattípus
- vízvezetés
- keresztzelvény
- pályaszerkezet felépítése

- kötőtpályás keresztelés
- ut feletti áthidalás
- áteresztés
- hid
- utpályától elválasztott parkoló
- utpályától elválasztott rakodó

NYILVÁNTARTÁSI EGYSEG

AZONOSÍTÓ PONT

AZONOSÍTÓ PONT
AGAI

U T S Z A K A S Z

R É S Z
S Z A K A S Z

P O N T S Z E R Ű
A D A T O K

Az útnyilvántartás adatrendszerének felépítése

km tanácsi út nyilvántartását is elkészítették, s birtokában vannak a számítógépes hibajavítás tapasztalatainak is (próba futtatás során a gépi program hibajegyzéket készít). Így a tanácsi nyilvántartás alapos ismerete, kellő gyakorlati tapasztalatokkal biztosítaná egy ahhoz illeszkedő, sajátos erdészeti céloknak is megfelelő, jól végrehajtható és könnyen karbantartható erdészeti útnyilvántartás kidolgozását. Ez biztosíték lenne a már említett erdészeti utak tervezési irányelveiben országosan elfogadott kategóriák továbbélésére az útnyilvántartásban is.

Összefoglalva az elmondottakat; a nagy területen folyó erdőgazdálkodás mindig jelentős szállítási feladatok megoldását is jelenti egyben, ezért szükséges, hogy az ezt biztosító úthálózat megfelelő törődést, gondoskodást kap-

jon ahhoz, hogy ezen feladatának tartamosan megfeleljen. A sokévtizedes építő munka eredményeként létrehozott feltáró hálózaton belül a szilárd burkolatú I—II. osztályú erdészeti feltáró utak immár 2000 km-t meghaladó hossza (melyből itatott makadám 720, aszfalt 400, vizes makadám 440 km körüli)* óriási értéket képvisel, nem beszélve a lényegesen hosszabb földút-hálózatról.

Ezen érték megőrzése, karbantartása, korszerűsítése, a szűkösen rendelkezésre álló anyagi lehetőségek hatékony felhasználása, a szállításszervezés gépi optimalizálása megkövetelik egy korszerű, számítógépes útnyilvántartás megteremtését. Az erdészeti érdekeket szolgáló útnyilvántartás megvalósítása külön beruházást nem igényel, mivel gyakorlatilag az ehhez szükséges technikai feltételek általában már adottak.

* Bogár I. AZ ERDŐ 1983. 2. sz.

634.0.238

TAPASZTALATOK SZEMÉTTLEPEK FÁSÍTÁSÁVAL

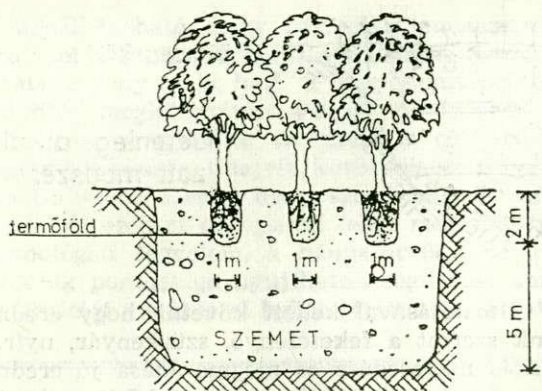
BARANYI KATALIN

Ma, amikor a környezetvédelem olyan nagy hangsúlyt kapott életünkben, úgy gondolom, nagyobb figyelmet kellene fordítani arra, hogyan lehet a szeméttlepeket, melyek szükségszerűen kialakulnak minden egyes település környékén, az élővilág számára visszahódítani.

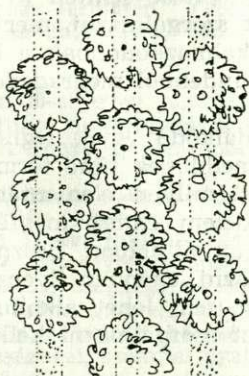
A budapesti erdészetnek jutott az a megtisztelő feladat, hogy a főváros közigazgatási határain belül lévő erdőterületet — mely részben a fővárosi parkokhoz kapcsolódik, részben pedig az agglomeráció övezetében lévő erdőkhöz — növelje a zöldövezeti program keretében több mint ezer hektárral. Ezek az erdősítésre felajánlott területek a földhivatali nyilvántartásban mezőgazdasági földekként szerepeltek, de szinte kivétel nélkül volt kisebb-nagyobb, szeméttel borított részük (néhány száz négyzetmétertől a több hektáros nagyságig).

Munkánk során többféle formában találkoztunk a szeméttelep fásításának problémájával. A leggyakoribb eset az volt, hogy egykor homok- és kavicsbányaként hasznosított területet teljesen rendszertelenül telehordták szeméttel. Ezek rendszerint nagyobb mennyiségben törmeléket tartalmaztak, de olykor szerves anyagokat is (kerti hulladék, ruhanemű, papírnemű stb.). Az egykor bányát nyitó céget — ha egyáltalán volt ilyen — senki sem kötelezte a terület rendezésére.

Fásítottunk olyan volt bányákat, melyeket „szakszerűen” töltöttek fel szervesen törmelékkel, és kb. 40 cm vastag termőtalajjal borították. Ezzel a bányatörvényeknek eleget is tett a bányatulajdonos. Ennek módosított változata, amikor nem bányát, hanem mélyfekvésű területet (pl. mocsár) hasonló szisztémával töltenek fel, de talaj, fedőréteggént nem kerül a felső részre — bár ez hatósági előírás, de ugyanaz a hatóság, mely előírja, el is engedi!

Szakaszosan történő feltöltés, a termőfölddel telített sávok ültethetők

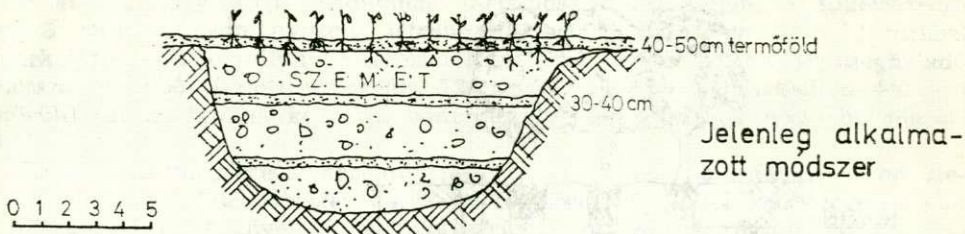

Megfigyeléseink szerint a legnehezebben rekultiválható az olyan terület, amelyet a környező terepszintnél magasabbra töltének és feltöltéskor egyenemű anyagot használnak, pl. salakot.

Legtöbb helyen a munkánk azzal kezdődött, hogy a terepet rendeztük. Ha volt rá lehetőség, a szemetet a mélyebb részekre dózeroltuk és sekély termőföld takarást tettünk rá. Ahol erre nem volt mód, ott csak tereprendezést végeztünk. Néhány esetben az illegális, de folyamatos szemétkerakástól úgy próbáltuk védeni az erdősítést, hogy a szemétből védősávot alakítottunk ki a terület szélén. Alkalmaztunk olyan megoldást is, hogy egy helyre dózeroltuk a szemetet, terepalakzatot hozva létre. Ilyenkor az erdősítésre kerülő terület legalább részben megtisztult.

Ez az előkészítő munka minden esetben több százezer forinttal növelte meg az erdősítés költségeit!

Ezek a leendő erdőterületeken az erdőművelési munka sok nehézségbe ütközött. Teljes talajelőkészítést nem lehetett itt alkalmazni, a részleges talajelőkészítés is csak módosított és megerősített gépekkel történhetett. Pl.: G-600 gödörfúró helyett a BH-025 kotrógépet alkalmaztuk sikerrel. A mélylazítást egyszárnyú lazítóval végeztük. Géppel ültetni csak salakos területeken tudtunk. A szemételepeken legjobb eredményt a talajcserés gödrös ültetéssel lehetett elérni, még ha drágább is. A talajelőkészítés mellett nagy jelentőségű a fafaj megválasztása. Rendszerint sokféle fafajjal kellett próbálkoznunk. A feltöltés hatására a „talajban” mozaikszerűen változnak a

viszonyok, amit a növények változtatásával kellett követni, hogy eredményt tudjunk elérni. Tapasztalataink szerint a feketefenyő, szürkenyár, nyír, bálványfa fajokkal történt erdősítés megeredése és megmaradása jó eredményt mutatott. Ugyancsak eredményesen telepítettünk amerikai kőris, cukorjuhar, akác és csörgőfa fajokat. A cserjék telepítése szintén jó eredménnyel járt, s már csak azért is kell a telepítésüket szorgalmazni, mert az erdősítés esztétikai értékét emelik. Közülük a legalkalmazkodóbbak a kecskerágó, a tamariska, az alásfa és a kinincs. Még a mindenhol megragadó gyomot a liciumot sem szabad ezeken a helyeken mellőzni.

A szemétteltelepek fásításában a gazdálkodó egyik legnehezebb feladata az ápolás. Senki nem gondolná, hogy a meddőnek tűnő terméketlen törmeléken, ahol a fás növények csak sínylődnek, milyen elementáris erővel tör fel a gyomvegetáció. Éveken át tartó küzdelem ennek megfékezése. A gond itt ugyanaz, mint a talajelőkészítésnél, az általában használatos munkagépek megerősített változatát kellene alkalmazni, azonban ilyeneket a kereskedelem nem forgalmaz. Vegyszeres gyomirtást sem lehet alkalmazni, mert az állomány nem homogén. Lehetőség szerint szorgalmazni kell a szokásosnál gyakoribb kézi ápolást.

A világ minden táján óriási gondot jelent a szemétteltelep fásítása — rekultivációja. A megoldást több úton lehet keresni. Az egyik módszer az, hogy a szeméttel feltöltött területet vékony réteg (kb. 10 cm) termőtalajjal borítják és fűvesítik. A gyep terület fenntartása nem jelent különösebb gondot. Bizonyos idő elteltével ezek a területek eredményesebben fásíthatók, a meginduló mikrobiológiai folyamatok eredményeképpen.

A másik módszer a talajcserés kertészeti fásítás, parkosítás. Erre szép példa az Óhegyi park Budapesten, ahol ezzel a módszerrel dolgoztak. A fenntartáshoz természetesen kertészeti módszereket alkalmaznak (öntözés!). Módosított erdészeti változata, hogy a fák, cserjék ültetési gödreiben talajcserét végzünk, de belterjes parkerdő fenntartást nem (a délpesti kórház). Az erdészeti módszer sikeressége egyértelműen a szakszerű feltöltés függvénye. Ennek lényege, hogy a kialakítandó végleges terepszint alatt kb. 2 méterrel a feltöltést abbahagyják. Ettől kezdve a szemetet megfelelő távolságra termőföldcsíkokkal váltják fel teljes mélységben. Ezek a termőföldcsíkok kerülnek majd beültetésre. Ha a teljes területet borítják termőfölddel, annak vastagsága legalább az egy métert el kell érje. A nálunk használatos módszer szerint a folyamatos töltést egy-egy szint termőfölddel rétegelik, majd a feltöltés tetejére 40—50 cm vastag termőföldet terítenek. Ezután csemetével erdősítenek több kevesebb sikerrel (2. ábra). A termőföld takarást célszerű lenne ismételni, hogy a kívánt vastagságot egyenletesen lehessen mindenhol megtalálni. Az erdősítési munkát az is nehezíti, hogy a termőréteg alatt a töltőanyagot beton keménységűre tömörítik a feltöltés során, s sekély termőréteg alatt a növény gyökere nem talál fejlődéséhez teret.

Az megállapítható, hogy bármelyik módszer nagyobb technológiai fegyelmet követel a feltöltést végző szervekktől mint amilyen nálunk ma van!

Sajnálatos tény az is, hogy a hagyományos talajtani vizsgálatok nem adnak az erdősítés megkönnyítésére elegendő információt. A szokásos talajanalízis mellett egyéb vizsgálatok elvégzése is célszerű lenne (károsítók kimutatása, víz megtartó képesség, talajvíz, kötöttség stb.).

Tapasztalataink szerint az a szeméttelpek erdősítését csak sokkal nagyobb költséggel és emberi energiával lehet megvalósítani mint az szükséges lenne! A technológiai fegyelem, a bányatörvény betartása és betartatása, a talajtani adatok pontossága nyújthatna segítséget annak a gazdálkodónak, akinek a rekultivációt végül is *el kell a társadalom érdekében végezni!*

Dr. Kraljić: Egyes szervezési és ökonomiai elemek módszertan-elméleti vizsgálatai az erdőgazdálkodás területén (Teorijsko-metodološka istraživanja važnijih org. i ekon. elememata šumarstva, Erd. Kutató Intézet Jastrebrasko, Jugoszlávia 1985).

A 392 oldalas mű a 80-as évek jugoszláv viszonyainak szem előtt tartásával készült egyes elvi és kritikai megállapításai azonban más országok erdőgazdálkodására is vonatkoztathatók. A könyv 17 tanulmányt tartalmaz, melyek további fejezetekre tagozódnak.

Szakmai érdeklődésünkre a következő témák tarthatnak számot:

- erdőfenntartási járulék rendszere,
- az erdőszet területi, illetve funkcionális szervezete,
- a munkaszervezet és részegységek optimális nagyságai,
- az önállóság, hatáskör, öngazgatási feladatok és jogkörök, ügyviteli szabályok,
- erdő- és munkagép, számítógép-ellátottság,
- számvitel, könyvelési, árképzési, bérezési rendszer,
- a dolgozók képzettségével, szakmai gyakorlatával kapcsolatos előírások.

Az egyes témák kifejtése során számos figyelemre méltó, bevezetett módszereket és felvetéseket is ismertet a szerző. Ezek közül kiemeljük az alábbiakat.

Vágásszervezési terv és költségelőirányzatuk lehetőséget nyújt a végrehajtás során felmerült költségek nyilvántartására, amelyet később a részletes kalkulációk, az önköltségszámítás és az árkialakítás során hasznosítanak.

Az újratermelés témakörében — Schmidt és Werner által alkalmazott eljárashoz hasonlóan — javasolja az élőfakészlet értékének, valamint a folyónövedék értékének és mennyiségnek megállapítását. Ezt jugoszláv szerzők (Tomanić, Hitrec, Vondra és Kraljić) megoldásaira alapozva, az adott faállomány körös mintavételével, a tagsági osztályokat is képviselő átlagtörzsek folyamatos felmérésével és szükség szerint faválaszték mélységig történő részletezésével kívánja elérni.

Önálló tanulmányban foglalkozik a szerző a kialakult jövedelemelvonással melynek egyes részleteit már korábbi munkáiban is kidolgozta. Az átlagosnál kedvezőbb adottságokkal (termőhely, terepi- és szállítási viszonyok, fogyasztóközelség) rendelkező erdőgazdaságoktól elvont különbözeti járadék képezi az erdőfelújítás, az erdőfenntartás és a gazdálkodás fejlesztésének pénzforrását.

Érdekes, hogy az értékesítési ár és a konkrét termelői ár különbségeként jelentkező járadék, vagyis az elvonás mértékének kiszámítása — törvényes előírások által szabályozott módon — a gazdálkodó szervek feladata. (A szerző szerint értékesítési árként a világsi árat, konkrét termelői árként pedig „az objektív tervezési szintű árat” kell felhasználni.)

A nemzetközileg ismert közgazdászok szerint extraprofitnak nevezett különböző járadék kiszámítása bonyolult. Többféle eljárás ismeretes. Ezek mellett Kraljić prof. kifejtése foglalkozik a piac változása és a valuták inflációjának mai hatásával is a számítása levezetése során.

Az optimális gazdálkodó szerv a szerző szerint az, amely a lehető legkisebb létszámú és a nyereség eléréséhez megfelelő faállománnyal rendelkezik. (A gazdálkodó szerv, a leírt rendszerben, nem hivatal — vagy gondnokság jellegű, hanem ún. munka-alapszervezet, amely ha olyan, hogy önállósága kétséges, akkor más hasonló egyiséggel társulva, társult munka-alapszervezetként valósítja meg az optimális szín-

vonulat.) Ily módon is csak megfelelő számvitel, könyvelési-, árképzési, bérezési rendszer birtokában, a törvényes előírások megtartása mellett és az ökonomiai törvényszerűségekhez alkalmazkodva képes megvalósítani az adott körülmények között az optimális erdőgazdálkodást.

A szerző a könyvbe foglalt szervezési és ésszerű-gazdálkodási „adalekokat” és a kritikákat a szocialista erdőgazdálkodás jobb kialakítására szánta.

Az 1986. évi JUFRO kongresszusra készített mű 34 oldalnyi angol nyelvű kivonata megkönnyíti a horvátul nem értőknek az eligazodást az egyes tézisekben, képletekben és táblázatokban is.

Rec.: *Abonyi I.*

Bánhegyi—Tóth—Ubrizsy—Vörös: Magyarország mikroszkópius gombáinak határozókönyve I—II. (Akadémiai Kiadó, pp. 1152 — ára: 464,—Ft.)

Magyarország mikroszkópius gombáinak most megjelent határozókönyvéhez hasonló kézikönyv mintegy ötven éve sem Közép-Európából, sem más nagyobb területegről nem ismeretes, így ez az úttörő jelentőségű mű határainkon túl is alkalmassá válhat arra, hogy a *Micromycetes*-ek bonyolult és sokrétű világában az érdeklődők eligazodhassanak. A fajok és fajalatti egységek identifikálását dichotomikus határozókulcsok, gazdanövények szerinti táblázatok, gazdag ábra- és fotóanyag segíti. A határozókönyv végén a könnyebb tájékozódás érdekében a mikroszkópius gombákkal kapcsolatos szakkifejezések lehető legteljesebb felsorolását és magyarázatát találjuk. Sajnálatos tény, hogy a kézirat elkészülte után csak másfél évtizeddel később jelenhetett meg e mű, alkotói közül *Ubrizsy Gábor* akadémikus és *Bánhegyi József* professzor már nem érthette ezt meg, s a késés miatt a rendszertani és nevezéktani változások nem lehettek figyelemmel kísérve. A mikológia iránt érdeklődőknek és erdészeti növényvédelmi szakmérnökeinknek hasznos vademecumnak bizonyulhat a jövőben ez a kézikönyv. A később megjelenő harmadik kötet a regisztereket tartalmazza majd.

Rec.: *Bartha Dénes*

A jegenyefenyő pusztulásra vonatkozóan új, tudományos feltételezést ismertet *J. Bo Larsen*, a göttingai egyetem professzora. Megfigyelte, hogy a származási kísérletekben a különböző tájakról hozott egyedek eltérően viselkednek a röviden csak „pusztulás”-nak nevezett, valójában komplex károsodással szemben. Ez a viselkedés teljesen megegyezik a károsodás földrajzi elterjedésével, s szorosan összefügg a fafajnak az érintett tájon kimutatható változékonysági mértékével és az ebből eredő korlátozott alkalmazkodó képességével.

Így azok a származások, amelyeknek származási helyén ez a fafaj nagyfokú változékonysággal rendelkezik, nem csak eredeti termőhelyükön, de még a károsítással erősen érintett helyekre mesterségesen bevive is kiváló egészségi állapotot, alkalmazkodóképességet mutatnak.

Ez vezet ahhoz a feltételezéshez, hogy a *jegenyefenyő pusztulás oka az elégtelen átörökítési változékonyság*, amit a szerző a fafajnak az utolsó eljegesedési korszak alatti vándorlásával magyaráz. A jegenyefenyő ebben az időben Közép- és Dél-Olaszországra húzódott vissza és itt a klímaingadozásokat elszenvetve a legnagyobb változékonyságú alak Kalábriában alakult ki. A Közép-Európára visszavándorolt egyedek a hosszú úton erőteljes kiválasztódást szenvedtek el és elvesztették alkalmazkodási rugalmasságukat.

(ALLG. FORSTZEITUNG 1986. 3. Ref.: *Jérôme R.*)

Fogatos közelítő tanfolyamot tartottak a Regensburg-i főerdőigazgatóságnál (NSZK) a gépi közelítéssel elszenvetendő károk csökkentése érdekében. Ezen egy tapasztalt közelítő munkás az erdőben mutatta be gyakorlott lovával a főbb munkafogásokat. A résztvevők által ennek során felvetett kérdések főleg a teljesítmény és a ló tartás költségei körött forogtak. A tapasztalat szerint a 40—50 m max. távon közelíthető fatérfogat 3—3,5 m³ óránként, ha az egyes fák nem haladják meg a 0,25 m³-t. Ez nagyjából megegyezik a mezőgazdasági vontató teljesítményével, csak hogy ennek költsége kereken ötszöröse a fogatosénak. A közelítésért fizethető árak így vonzóvá teszik a vállalkozást is.

(AFZ, 1986. 4. Ref.: *Jérôme R.*)

ÚJ könyv a lucfenyőről

Dr. H. Schmidt — Vogt professzor a freiburgi egyetem (NSZK) erdőművelési intézetének vezetője szerkesztésében 1986-ban megjelent a „Die Fichte” c. könyv II/1-es kötete. A Paul Parey Hamburg u. Berlin kiadó által megjelentetett 563 oldalas könyv a következő öt fejezetet tartalmazza: növekedés, genetika és nemesítés, a lucfenyő hatása a talajra, a lucfenyő hatása az emberi környezetre, faanyagvizsgálatok.

A könyv 19 magyar nyelvű irodalomra is hivatkozik, idézi megállapításait, eredményeit és ábráit. Az idézett publikációk szerzői: *Jereb O., Keresztési B., Solymos R.: Szónyi L., Újvári F.-né, Újvári F.*

Ref.: *Luka Barcza Bálintné*

Somos—Filius—Turi szerk.: **Műanyagok a kertészetben** (Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1985, 346 p.)

A Kertészeti Egyetem neves tanárai, kutatói szerkesztésében megjelent kézikönyv ma már nem nélkülözhető a korszerű kertészeti, de erdészeti növénytermesztésben sem. Összefoglaltan tárgyalja a műanyagok gyakorlati alkalmazását. A könyvre nem csak a szakközönség tarthat számot, hanem a „hobby”-kertészek széles tábora is. Közérthető szövege és illusztrációja gyakorlati ismeretanyagot ad tudományos alapoossággal, kellemes olvasmányossággal.

A kertészeti ismeretanyagon túlmenően az erdészeti szaporítóanyag témájában **dr. Tompa Károly** egyetemi tanár mint a szerzőkolektíva tagja jelentős ismereteket közöl jól felépítetten. Figyelemre méltó a burkolt gyökérzetű csemetékre vonatkozó értékelése. Napjainkban egyre több ilyen szaporító anyaggal találkozunk és nem nélkülözhetjük az itt leírt megállapításokat az előállításban, nevelésben, de különösképp a felhasználásban.

Németh Ferenc

A 60 éves STIHL-cég idén egymilliárd márkás forgalmával az évente forgalombahozott 3—4 millió motorfűrésznek 25%-át adja. Termelésének 87%-át exportálja. Ebből 30% jut Északamerikába, további fontosabb felvevő piaca az NSZK, Brazília, Ausztrália, Franciaország, Nagybritannia és egyre jelentősebb a kelet-ázsiai térség.

(AFZ, 1985. 44. Ref.: *Jérôme R.*)

Bükk egyedeknek főként légszennyezésre visszavezethető károsodási fokát az NSZK-ban a következő jegyek alapján határozzák meg:

Gyengén károsodott amikor a korona felső részéből nyársszerű ágak merednek ki, beljebb pedig sűrűbb az elágazódás és lombosodás.

Közepesen károsodott, ha a korona külső része elágazásaiban és levélzetében csomós jellegűvé válik, ecetszerű képződmények jelennek meg és a korona belül felazul.

Erősen károsodott korona szétrongyolt, erősen fellazult, benne ostorszerű hajtások keletkeztek.

Egy vizsgálat arra mutat, hogy az ilyen károsítás nem egyik napról a másikra, hanem huzamos behatás alatt, hosszabb idő alatt — a gyenge károsodás mintegy 10 év alatt, a közepes 20 és az erős megközelítőleg 30 évnél idő alatt — következett be.

(AFZ, 1985. 30/31/32 és 35. Ref.: *Jérôme R.*)

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Rovatvezető: Gáspár-Hantos Géza

A választmány 1986. március 8-án, Budapesten, az ERDÉRT V. színháztermében, *dr. Herpay Imre* elnökletével ülést tartott.

A nemrég elhunyt *dr. Sali Emil* ny. MÉM főosztályvezetőről *dr. Solymos Rezső* emlékezett meg. Méltatta a felszabadulás utáni magyar erdőgazdálkodás fejlesztésében, szervezésében, irányításában kifejtett kimagasló tevékenységét. A megemlékezés során hangsúlyozta, hogy *Sali Emil* az egyesület életében is jelentős szerepet játszott. Az ERDŐ-nek alapításától 27 éven át segítőkész szerkesztő bizottsági tagja volt. Az OEE főtítkári feladatait 1957—1963 között közmegegyezéssel látta el. Halálával az erdőrendezés nemzetközi hírű szakembere távozott sorainkból.

Dr. Váradi Géza EFH hivatalvezetőhelyettes az erdőgazdálkodás és a faipar általános kérdéseit ismertette. Előadásában kitért az 1985-ben született erdőgazdálkodást érintő konkrét intézkedések körére; a mezőgazdasági szabályozórendszerre való áttérésre; a tüzelőanyag ellátásban jelentkező feszültségeket megoldó kormányintézkedésekre; a jövő számára tartamos erdőgazdálkodás kérdésében az Állami Tervbizottság és a Gazdaságpolitikai Bizottság által történt állásfoglalásra; a cél- és az eszköztrendszer figyelembevételére, a faiparban szükséges szerkezet átalakításra, a termékek korszerűsítésére, a vállalati jövedelmezőség mellett más erőforrások, pl. világbanki hitelek felvételére. Hangsúlyozta a hosszabb távon történő 70—80%-os faönellátás megvalósítását; a komplex erdővédelmi rendszer létrehozásnak szükségességét a tűzifa ár kalóriaarányos megállapítását, a többi termékre a főpiaci ár elvének fenntartását. Kitért arra is, hogy a VII. ötéves tervben a bér- és a keresetszabályozás során jelentkező lemaradást fel kell számolni. Ezt követően a különböző primér választékok 1985. évi növekedéséről adott számot. Az erdőállományok összetételének javítására a műszaki fejlesztés szükségességére és a létszámstruktúra alakulására külön felhívta a figyelmet. Tárgyalta az erdővagyon bővített újratermelésének kérdését.

Király Pál felszólalásában az évenkénti feladatvégrehajtás ismertetésének adott hangot. Javasolta, hogy a választmány kérje fel *Váradi elvtársat*, hogy évenként adjon információkat az elmúlt év erdőgazdálkodást érintő eseményeiről. Hangsúlyozta a kereskedelmi szakosztály talpraállásának szükségességét. *Dr. Gál János* hozzászólásában az új oktatási törvényről, a K+F társulásról, az értelmiségieknek szükséges célok adásáról, a vezetőkészség fejlesztésének szükségességéről, a továbbképzésről, a központi erdészeti múzeumról fejtette ki véleményét. *Váradi Géza* válaszában a szakemberek aktivitásáról, véleménynyilvánításáról, a demokratizmus adta lehetőségek kihasználásáról, a bérpolitikai intézkedésekről, az állami és a szövetkezeti szektor kapcsolatáról informálta a hallgatóságot.

Rendkívüli elnökségi ülés. Az 1985. évi egri közgyűlés az elnökség javaslata alapján különös háláját és tiszteletét fejezte ki a magyar erdőgazdaság és az OEE érdekében hosszú időn át kimagasló eredménnyel kifejtett munkálkodásáért *dr. Madas András* ny. miniszterhelyettesnek, az egyesület 23 éven át volt elnökének; *Tömpe István*nak, az egykori Országos Erdészeti Főigazgatóság vezetőjének, az Állami Rádió és Televízió Bizottság ny. államtitkár-elnökének; valamint *Joachim Buff* erdőfőtanácsosnak, a Nordwest-Deutscher Forstverein elnökségi tagjának és ezért nevezetteket az egyesület tiszteletbeli tagjaivá választotta. Az 1986. március 18-ára összehívott rendkívüli elnökségi ülés egyetlen napirendi pontjaként került sor a díszoklevelek ünnepélyes átadására, amelyeket *dr. Herpay Imre* elnök méltatás keretében adott át.

Az erdőfeltárási szakosztály az évi első ülésén értékelte 1985. évi programjának végrehajtását, majd *Bogár István*, a szakosztály vezetőjének előterjesztése alapján megvitatta és elfogadta 1986. évi munkatervét. Ezt követően az éves program részeként *Boncz Tibor* előadásában a szakosztály tagjai meghallgatták az erdei feltáró utak műszaki állapotleltár készítésének tapasztalatait, az aktualizálás egyes problémáit. Az útleltár gyakorlati felhasználásának tapasztalatait ismertette *Wagner Tibor* a Mátrai EFAG, *Sásdi Ottó* a Somogyi EFAG feltáró útjainak korszerűsítésében. A kialakuló vita során a felszólalók a karbantartás szükségességét, annak nagyobb mérvű pénzügyi támogatását hangsúlyozták. Felvetődött a megvalósulási helyszínrakok kérdése is.

Az ülés befejező részében *Bogár István* ismertette a szakosztály tagjaival a VI. ötéves terv feltárási előirányzatának teljesítését és a VII. ötéves terv erdőfeltárási programját, annak pénzügyi kereteit. Külön kiemelte a beruházások előkészítésének, az időbeli és megfelelő minőségű tervszolgáltatásnak a szükségességét.

Az „Erdők a közjóért” szakosztály ülést tartott az éves munkaterv végrehajtásának megszervezése, valamint a munkabizottsági feladatok helyzetének felülvizsgálata témakörben. *Szenthe Ádám* szakosztályvezető ismertette az OEE központi irányelveit a most kezdődő középtávú tervidőszakra vonatkozóan. Az ülés résztvevői fényképek bemutatásával és diafelvételek levetítésével emlékeztek és értékelték az 1985. évi tanulmányútjaikat.

A műszaki fejlesztési bizottság ülésén megvitatta az erdész-gépész szakközépiskola piliscsabai létesítésének ügyét. A bizottság részletes vita után egyetértett az erdész-gépész szakközépiskola létesítésével Piliscsabán. Hangsúlyozta azonban, hogy az itt végző technikusoknak feltétlenül rendelkezniük kell alapos erdészeti szakmai és technológiai ismeretekkel, mert csak így lesznek alkalmasak termelési feladatok végzésére, irányítására. Megvizsgálták a szakközépiskolát végzendőknek, mint közép-kadereknek szükséges és lehetséges alkalmazási munkaterületeit, amelyeket: nagygépek üzemeltetése; nagygépes termelés munkahelyi irányítása; a fogatgazda analógiájára létrehozott gépgazda munkakör ellátása; anyagellátás, anyagbeszerzés feladatokban jelölték meg.

Ugyancsak megvitatták „A bővített újratermelés és a jövedelmezőség az erdőgazdálkodásban” témakörben több vázlatban készített anyagot. Ezek vitája és a hozzá kapcsolódó széleskörű szakmai tanácskozás alapján a bizottság megbízta vezetőjét, *Jablónkay Zoltánt*, hogy részben saját, részben *dr. Rumpf János* előzetes dolgozata, valamint az elhangzott vélemények összefoglalásával nyújtsa be a bizottság véleményét az egyesület vezetőségének.

Az MTESZ titkársága jóváhagyta a „Veszélyes hulladékokkal foglalkozó világkonferencia” Budapesten, 1987. október 5—10. közötti időszakban megrendezésre kerülő nemzetközi nagyrendezvényét. Az előzetes tudományos program a kutatási és alkalmazási területek figyelembevételével: A veszélyes hulladékok értelmezése; A jogalkotó és a szabályozó apparátus jelenlegi helyzete és tendenciái; Nyilvántartó és ellenőrző rendszerek; A veszélyes hulladékokból eredő környezetszennyezések ökológiai hatásai; A veszélyes hulladékok által okozott környezetszennyezés egészségügyi hatásai; A veszélyes hulladékokkal való gazdálkodás helyzete.

A helyi csoportok életéből

Az OEE Budapesti Intéző Bizottságának ülésén *dr. Csötönyi József* tájékoztatást adott az OEE elnökségének február 11-i üléséről és az ülés határozatairól, majd

megtárgyalták a munkatervből adódó feladatokat. *Szabadhegyi Lajos* Budapest zöldövezetének fejlesztését *Sárvári János* az ergonómia erdészeti vonatkozásaival foglalkozó vitadélutánt, *Pálhalmi János* pedig szakmai tanulmányutat készített elő az év során.

A gyulai csoport rendezvényén Göltl Mihály, a Délalföldi EFAG igazgatóhelyettese tartott igen érdekes előadást az 1985. őszen Finnországban tett tanulmányútjáról. Az előadás fő profilja a feldolgozás volt. A tagság megismerkedhetett a fűrész- és lemezipar csúcstechnológiájával, a finnországi munkastílussal és munkaszervezéssel.

Az előadást és a hallottak megbeszélését követően **Puskás Lajos** titkár ismertette az 1986. évi munkabizottsági témát „Energiatermelő erdők lehetőségei Békés megyében” címmel, amelyhez rövid irodalmi tájékoztatást adott. A csoport tagsága vállalta, hogy kollektíven kialakítanak egy olyan véleményező együttest, ami kellőképpen támogatja a fában legszegényebb Békés megye erdészeti politikájának kialakítását.

A csoport Gyulán „Erdész bált” rendezett. A nagy sikerű rendezvény jó alkalom volt a nyugdíjas és aktív kollégák baráti találkozására. Lehetőséget teremtett arra is, hogy a megyében szétosztott erdész családok ismeretséget köszenek. A rendezvény tapasztalatait az az összegezték, hogy az ilyen összejöveteleket évente rendszeressé kell tenni.

A visegrádi csoport Dorogon, a Lencsehegy II. mélyművelésű bánya megtekintésén vett részt. A Dorogi Szénbányák és az OMBKE dorogi csoportja szakemberei — **Dorogi Károly, dr. Kmetty István, Solymár Judit, Dósa Mihály, ifj. Pazgyera Pál** — bemutatták a mélyművelésű szénbányát. Az érdekesítő bejárást a dorogi Technika Házában vascsorálást egybekötött kiértékelés követte.

A tatabányai csoport összejövetelén **Lustyik János** titkár beszámolt a csoport 1985. évi munkájáról és ismertette az 1986. évi munkatervet. A munkaterv ismertetése után **dr. Csesznák Elemér** „Fátömegtermelő erdő szerepe az energiaellátásban” témakörű előadásából kiténik, hogy a fának az energiaellátásban való mindinkább fontos szerepe már a telepítésnél meg kell hogy határozza jövőbeni feladatát. Lehetővé válik az eddig ismeretlen energiaerdő telepítése és nevelése, mely kevés munkaidényével lehetővé teszi, hogy az innen felszabaduló kapacitás a valóban szükséges minőségi erdő létrehozásában munkálkodjon. **Szendrődi László** „Rövid vágásfordulójú aprítéktermelő faültetvények” c. előadásából a nemesnyárral való kísérleti eredményeket, elemzéseket ismerhették meg a résztvevők.

Szervezet-bővülés. Egyesületünk szervezetében 37.-ként, 1986. február 13-án Győrött ünnepélyes keretek között megalakult az OEE Győr-Sopron Megyei Tsz csoportja. A megye mezőgazdasági termelőszövetkezetei erdészeiből és erdész-környezetvédőiből szerveződött helyi csoport alakuló rendezvényén jelen volt **Király Pál** és **Stádel Károly** az OEE alelnökei, **Válki István** a megyei tanács elnökhelyettese, a megyei Környezet- és Természetvédelmi Bizottság elnöke, **dr. Bertalan Ottó** a MAE megyei szervezetének szervező titkára, **Vermes Ágostonné** a MTESZ gazdasági vezetője, **Vados Imre** a TESZÖV osztályvezetője, **Börtetics Sándor** környezetvédelmi titkár, **Bakonyi Csaba** az OEE győri helyi csoport titkára.

Az alakuló ülés bevezetőjeként **Király Pál** alelnök „A 120 éves Országos Erdészeti Egyesület története” címmel tartott előadásában részletesen beszélt az OEE megalakulásának társadalmi-gazdasági előzményeiről és körülményeiről, majd történetünk legfőbb eseményeit vázolta. Külön kifejtette az erdészeti egyesületi munka győri, kislélföldi és Sopron környéki hagyományait.

Ezt követően került sor a vezetőségválasztásra, amelyet **Stádel Károly** alelnök vezetett le. A szavazás eredményeként a Győr-Sopron megyei Tsz csoport elnöke **Németh Ferenc** Bedő-díjas erdész, titkára **Bolla Sándor** erdőmérnök, gazdasági felelőse **Frantz László** erdész. A felszólalások során **Vados Imre, dr. Bertalan Ottó,** és **Bakonyi Csaba** üdvözölte a megalakult csoportot és ajánlotta fel segítségét, együttműködését.

A választással egyidejűleg **Bolla Sándor** ismertetésében a tagság nyílt szavazással egyhangúlag elfogadta az 1986. évi munkatervet.

Németh Ferenc köszönetét fejezte ki az OEE vezetőségének, a megye illetékes testületeinek, szervezeteinek és intézményeinek a helyi csoport megszervezésében nyújtott támogatásért, majd **Válki István** a megyei tanács vezetése nevében nyugtázta a mg termelőszövetkezetek erdészeiből és erdész-környezetvédőkből megalakult helyi csoport létrejöttét. Zárószavában részletesen taglalta a fagazdálkodásban, illetve a környezetvédelemben dolgozó szakemberek szakmai feladatait és erkölcsi felelősségét. Megemlítette, hogy pl. a megyében 30 ezer ha olyan terület van, ahol a leggazdaságosabb hasznosítási mód a fakitermelés lehet. „Nagyon szép feladat van Önök előtt, nemcsak a gazdálkodás

jávitását célozták meg, hanem összefüggésben az országos és a megyei távlati tervekkel, a környezetvédelem területén is vállalnak feladatokat" fejezte be szavait és megköszönve a lelkesedést, a további munkához sok sikert kívánt. E gondolatokhoz csatlakozunk mi is.

A szakmai továbbképzés keretében a helyi csoportoknál a következő előadásokat tartották.

Budapesten *Dr. Lévai Judit* „Beszámoló a IX. Európai Mikológus Kongresszusáról”,

Dr. Vass Anna „Ritka és érdekes mikroszkópikus gombafajok Dél-Dunántúlon”,

Balassagyarmaton *Dr. Márton József* „A vállalati szervezés-fejlesztés feladatai: a vezetési kultúra”,

Sopronban *Szalkai György* „A fakereskedelem időszerű kérdései”,

Visegrádon *Dala László* „Kárpátoktól a Kaukázusig. Erdész szemmel a magashegyen” címmel.

Halálozás

Imreh János, a volt Országos Erdészeti Főigazgatóság főosztályvezetője, életének 74. évében Budapesten elhunyt. Személyében egyesületünk kiemelkedő tagját veszítette el. Több cikluson át mint az OEE számvizsgáló bizottsága (ma ellenőrző bizottság) elnöke igen eredményes munkát fejtett ki az Alapszabályok betartása, az egyesület pénz- és vagyongazdálkodása, vala-

mint az egyesületi fegyelem ellenőrzése tekintetében. Kimagasló és személyes érdeme a pártolói, illetőleg a jogi tagság rendszerének kidolgozása, életbeléptetése. Áthatva egyesületünk iránti szeretetével, mindenkori szíves tenni akarásával, közvetlenségével meggyőzően képviselte egyesületünk céljait, szerzett barátokat egyesületünk számára és növelte annak tekintélyét. Erdemei magas elismerései között szerepel a kiemelkedő egyesületi társadalmi munkája elismeréseként egyesületünk javaslatára adományozott MUNKA ERDEMREND ezüst fokozata kormánykitüntetés, valamint az ERDŐGAZDASÁG KIVÁLÓ DOLGOZÓJA miniszteri kitüntetés.

Március 10-én a Farkasréti temetőben *dr. Váradi Géza*, a MÉM Erdészeti és Faipari Hivatal vezetőhelyettese, egyesületünk elnökségi tagja búcsúztatta.

Hosszabb betegség után 62 éves korában elhunyt *dr. Deierl Józsefné*, egyesületünk központi apparátusának több mint negyedszázadon át volt adminisztrátora. Szeretettel végzett munkáját az igényesség jellemezte, mindenkor készséges magatartást tanúsított. Emlékét szeretettel megőrizzük.

Felhívás. Tájékoztatásul közöljük, hogy a SZOT-MTESZ Együtműködési Munkabizottság *kizárólagosan nyugdíjügyben jogsegélyszolgálatot tart minden hónap első szerdáján az OMBKE helyiségében.* Budapest, Anker köz 1. I. em.).

AZ ERDŐ SZERKESZTŐ BIZOTTSÁGA. Elnök: *dr. Solymos Rezső*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) doktora, Budapest; főmunkatárs: *Jérôme René*, Budapest. — Tagok: *dr. Balázs István*, Budapest; *Barátossy Gábor*, Budapest; *dr. Berdár Béla*, Visegrád; *dr. Bondor Antal*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, Budapest; *Bus Mária*, Veszprém; *Cebe Zoltán*, Szombathely; *dr. Csötönyi József*, Budapest; *Deák István*, Tamási; *dr. Fírbás Oszkár*, Sopron; *Gáspár-Hantos Géza*, Budapest; *dr. Göbölös Antal*, Kecskemét; *dr. Herpay Imre*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, Sopron; *Kadlicsek János*, Miskolc; *Keszthelyi István*, Budapest; *Király Pál*, Budapest; *dr. Királyi Ernő*, a közgazdasági tudományok kandidátusa, Budapest; *Korbonszky Kazimírné*, Vác; *Krämer Antal*, Pécs; *Löcsey Iván*, Budapest; *Mészáros Béla*, Szombathely; *dr. Rácz Antal* a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, Budapest; *Solymosi József*, Budapest; *Stádel Károly*, Győr; *dr. Szepesti László*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) doktora, Budapest; *dr. Szófia István*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, Sopron; *dr. Szikra Dezső*, Visegrád; *Tóth László*, Szolnok; *dr. Tóth Sándor*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, Budapest; *Varga Béla*, Eger.

